V edició

Ciutats Defensores dels Drets Humans

Del 25 de setembre al 7 d'octubre de 2017

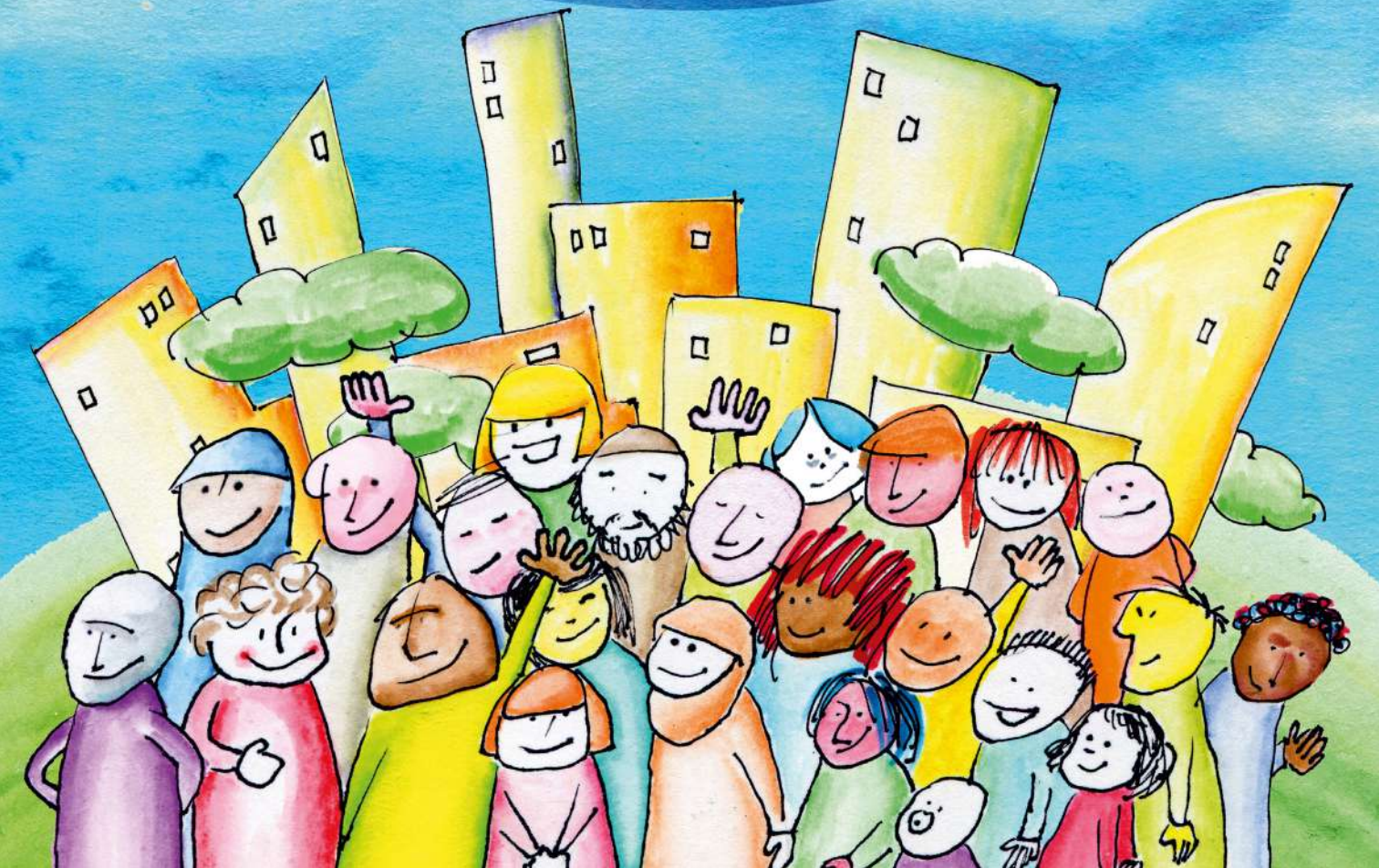

Edició:
Ciutats Defensores dels Drets Humans.

Coordinació de l'edició:
Fons Català de Cooperació al Desenvolupament amb la participació de l'Institut de Drets Humans de Catalunya.

Redacció:
Maria Serrano García de La Chica.

Disseny i maquetació:
Sara Lupiáñez Fontanet.

Impressió:
Arts Gràfiques Molino.

Juliol del 2017.

ÍNDEX

El projecte i les entitats participants 4

Els altres municipis i institucions participants 6

Declaració institucional de les Ciutats Defensores dels Drets Humans 2017 7

La defensa dels drets humans a la ciutat 8
Carlos Villagrasa Alcaide, Defensor de la Ciutadania de Santa Coloma de Gramenet
Marina Hanke, regidora de l'Ajuntament de Viena
Shams Asadi, Comissionada de Drets Humans de la ciutat de Viena

Els defensors i les defensores dels drets humans 11

Aisha Altubuly 13
Biografia
Líbia: veus de pau en un conflicte obert
Entrevista

Diana Avella 16
Biografia
El hip-hop, una "eina de combat" del feminisme
Entrevista

Wafae Charaf 19
Biografia
Al Marroc, després de la Primavera
Entrevista

Aisha Dabo 22
Biografia
Africtivisme, l'enllaç entre la xarxa i el carrer
Entrevista

Aliya Harir 25
Biografia
Una frontera encesa
Entrevista

Hatice Kamer 28
Biografia
Entre el "col·lapse democràtic" turc i una geopolítica complexa
Entrevista

Felipe Moreno 31
Biografia
Passar comptes amb la pròpia història
Entrevista

Valdênia Paulino 34
Biografia
Drets precaris a les perifèries del Brasil
Entrevista

Lorella Praeli 37
Biografia
El somni dels *DREAMers*
Entrevista

Defensors dels drets humans convidats que estan empresonats o en llibertat condicional als seus països d'origen a causa del seu activisme 40
Victoire Ingabire Umuhoza
Abdulhadi Alkhawaja
Omid Kokabee
Ilham Tohti

Què estan fent els defensors dels drets humans que han participat prèviament en el projecte? 46

El projecte i les entitats participants

Ciutats Defensores dels Drets Humans és un project impulsat conjuntament pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, l'Institut de Drets Humans de Catalunya i l'Institut Català Internacional per la Pau, que compta amb la participació de municipis catalans i altres institucions i entitats. L'objectiu és donar a conèixer la feina dels defensors i defensores de drets humans, cosa que contribueix a conscienciar la població de les ciutats participants sobre la necessitat d'integrar la defensa dels drets humans en el dia a dia.

El fil conductor del projecte és l'estada a Catalunya d'un grup de defensors i defensores dels drets humans d'arreu del món. Els visitants participen en diversos actes (conferències, reunions institucionals, activitats en centres educatius, trobades amb mitjans de comunicació, etc.), que els permeten exposar les seves reivindicacions i compartir la tasca que desenvolupen en els seus territoris. Això ofereix als activistes suport i visibilitat internacionals.

La tasca de sensibilització de *Ciutats Defensores dels Drets Humans* no es limita a les causes amb les quals estan compromesos els defensors i defensores visitants. Cada any, el projecte impulsa una campanya ciutadana per donar suport a persones que estan empresonades als seus països d'origen per la seva implicació en la defensa dels drets humans. A més, pretén fer visible la feina dels municipis participants com a ciutats defensores dels drets humans.

El projecte va arrencar l'any 2013 i ha tingut continuïtat des d'aleshores. Va néixer sota l'impuls de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, que l'ha liderat fins al 2016. El Fons Català de Cooperació al Desenvolupament li ha agafat el relleu aquest 2017.

+ informació: http://ciutatsdretshumans.cat

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (FCCD)

És una organització formada per més de 300 socis, entre ajuntaments i altres entitats municipalistes catalanes (diputacions, consells comarcals i mancomunitats). Tots ells destinen una part del seu pressupost a finançar accions de cooperació al desenvolupament i de solidaritat amb els pobles dels països més desafavorits.

L'objectiu del Fons és promoure, tant a casa nostra com en països més desafavorits, la creació i la consolidació d'una societat civil activa i compromesa amb els valors del desenvolupament humà i els drets humans. La institució finança, per tant, projectes que prioritzen la participació directa de la població beneficiària, i dóna suport a projectes de sensibilització i educació realitzats per organitzacions del nostre país.

El FCCD gestiona de forma conjunta els recursos econòmics aportats per les institucions associades. S'unifiquen així els criteris d'anàlisi i avaluació dels projectes, i es disposa d'un equip tècnic d'especialistes que facilita el seguiment coordinat dels projectes. En definitiva, el Fons permet superar la dispersió d'esforços, les duplicitats i les limitacions tècniques i econòmiques de molts ajuntaments.

+ informació: www.fonscatala.org

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR)

La seva finalitat és defensar el dret d'asil i els drets de les persones refugiades i immigrants. A la vegada, treballa per afavorir els processos d'integració social de les persones refugiades i immigrants a Catalunya.

La CCAR compta amb diferents programes, que tenen com a objectiu donar una resposta global i integral a les dificultats derivades del fet migratori. La seva tasca s'estructura a través de dues grans línies d'intervenció, interrelacionades entre sí i ambdues igual d'importants:

- Atenció a les persones refugiades i immigrants a través de programes socials, jurídics i ocupacionals.
- Defensa dels drets de les persones refugiades i immigrants a través de la incidència política i social i la participació.

La CCAR va ser l'entitat gestora de l'acollida dels defensors i defensores de drets humans participants al Programa de defensors i defensores de drets humans que l'Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans de la Generalitat de Catalunya va dur a terme entre els anys 2009 i 2011.

+ informació: www.ccar.cat

Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)

És una entitat que va néixer fa més de trenta anys a Barcelona, al voltant d'un grup de persones amb un clar sentit reivindicatiu i amb vocació de lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia al món. Des d'una aposta per la conjunció d'esforços individuals i col·lectius d'institucions públiques i privades, treballa per l'expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones.

La finalitat de l'IDHC és la investigació, la divulgació i la promoció dels drets humans des d'una perspectiva interdisciplinària. Entre altres objectius, busca millorar la cooperació amb les persones, els pobles i els països en desenvolupament.

L'IDHC ha participat en activitats directament vinculades a la temàtica del projecte *Ciutats Defensores dels Drets Humans.* N'és un exemple la seva implicació al Programa de defensors i defensores de drets humans que l'Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans de la Generalitat de Catalunya va portar a terme del 2009 al 2011.

+ informació: www.idhc.org

Institut Català Internacional per la Pau (ICIP)

És un organisme públic creat pel Parlament de Catalunya l'any 2007, en el marc del desplegament de la Llei de Foment de la Pau. Té caràcter institucional, però és independent del Govern i les entitats privades, i està dotat de personalitat jurídica pròpia.

L'ICIP busca promoure la cultura de la pau a Catalunya i al món, facilitar la resolució pacífica i la transformació dels conflictes i fer que Catalunya tingui un paper actiu com a agent de pau. En aquest sentit, la institució treballa per la seguretat humana, la prevenció i la solució pacífica dels conflictes i les tensions socials, l'enfortiment i l'arrelament de la pau i la convivència, la construcció de pau i la defensa dels drets humans.

Igualment, presta serveis i articula respostes per a la ciutadania, el moviment per la pau, el món acadèmic i les administracions públiques. Organitza i col·labora amb altres actors per dur a terme activitats de recerca sobre pau i de docència, transferència de coneixements, difusió, sensibilització i intervenció sobre el terreny.

L'ICIP disposa d'una biblioteca oberta al públic amb un fons de més de 7.500 volums especialitzat en la temàtica de la cultura de pau, la seguretat i els conflictes.

+ informació: icip.gencat.cat

Els altres municipis i les entitats participants

Aquest projecte compta amb la participació d'ajuntaments i institucions que, des dels seus respectius àmbits d'actuació, treballen en la defensa dels drets humans.

Barberà del Vallès	www.bdv.cat
Castelldefels	www.castelldefels.org
El Prat de Llobregat	www.elprat.cat
Esplugues de Llobregat	www.esplugues.cat
Gavà	www.gavaciutat.cat
Girona	www.girona.cat
Granollers	www.granollers.cat/can-jonch
Molins de Rei	www.molinsderei.cat
Sant Boi de Llobregat	www.santboi.cat | www.barrejant.cat
Sant Cugat del Vallès	www.santcugat.cat
Sant Joan Despí	www.sjdespi.net
Sant Vicenç dels Horts	www.svh.cat
Santa Coloma de Gramenet	www.gramenet.cat
Terrassa	www.terrassa.cat
Viladecans	www.viladecans.cat
Diputació de Barcelona	www.diba.cat
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament	cooperaciocatalana.gencat.cat
Àrea Metropolitana de Barcelona	www.amb.cat
Casa Amèrica Catalunya	www.americat.cat
Fòrum de Síndics i Defensors Locals de Catalunya	www.forumsd.cat

Declaració Institucional de les Ciutats Defensores dels Drets Humans 2017

El respecte pels drets humans i el foment de la pau són deures que totes les administracions públiques han d'assumir i que cal realitzar a escala global i local. Els municipis tenen doncs un paper fonamental en la promoció i garantia dels drets humans i la pau.

En solidaritat i suport amb les lluites pels drets humans que se succeeixen per tot el món, diverses ciutats catalanes han organitzat per cinquè any consecutiu, amb suport de la societat civil i d'institucions públiques, el projecte *Ciutats Defensores dels Drets Humans.*

Aquest projecte té per finalitat posar en valor la tasca de defensores i defensors de drets humans: individus i col·lectius que promouen i protegeixen els drets humans i les llibertats fonamentals, particularment pel que fa a persones desplaçades o desposseïdes i a col·lectius que en determinades circumstàncies es poden trobar en situacions d'especial vulnerabilitat, com les dones, la joventut o les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques.

Moltes d'aquestes defensores i defensors posen en perill la seva vida i llibertat pel fet de reivindicar i exercir drets que són universals: drets socials i de participació política que són trepitjats grollerament als seus països per les autoritats públiques o amb la seva aquiescència. L'any 2016, 281 persones defensores dels drets humans van ser assassinades a 25 països, gairebé la meitat de les quals defensaven la terra i els drets mediambientals i dels indígenes, segons dades de Front Line Defenders. A més del risc a perdre la vida, centenars d'activistes pels drets humans són criminalitzats amb l'objectiu de silenciar les seves lluites.

El risc és especialment greu per a les dones defensores de drets humans, que són susceptibles de majors abusos i agressions. Per aquesta raó enguany 8 dels 9 activistes convidats en el marc del projecte són dones que protagonitzen la defensa dels drets a contextos geogràfics tan diversos com el Nord d'Àfrica, l'Àfrica Subsahariana, l'Orient Mitjà, Europa i Amèrica del Sud i del Nord. Les amenaces diàries que pateixen moltes d'elles fan imprescindible el suport i la solidaritat dels pobles i ciutats de Catalunya.

Enguany ens congratulem especialment de la presència de Wafae Charaf al grup de defensores, amb qui ens hem solidaritzat en les dues anteriors edicions del projecte per haver estat empresonada únicament per la seva denúncia de violacions dels drets humans al seu país. Lamentem, en canvi, que Victoire Ingabire, Abdulhadi Alkhawaja i Ilham Tohti segueixen empresonats pel mateix motiu i que a Omid Kokabee, tot i que es troba en llibertat provisional pel seu estat de salut, no se li hagi concedit la llibertat incondicional.

En aquest context:

1 Ens adherim un any més al projecte *Ciutats Defensores dels Drets Humans* que se celebrarà entre el 25 de setembre i el 7 d'octubre de 2017.

2 Reivindiquem la vigència i ple respecte dels drets de les persones que defensen els drets humans a desenvolupar la seva tasca sense riscos ni amenaces, particularment de les dones defensores que requereixen una especial protecció.

3 Reivindiquem igualment el ple respecte dels drets fonamentals de les persones que es veuen obligades a fugir de casa seva, amb particular cura pel que fa als drets de dones i infants, en tots els estadis des de llur sortida del país fins el seu assentament definitiu.

4 Recordem la situació d'especial vulnerabilitat que viuen determinades minories i la indefensió que pateixen davant les violacions dels seus drets.

5 Instem al Govern de la Generalitat i al Govern de l'Estat a mantenir i ampliar les polítiques públiques de suport als defensors i defensores de drets humans a escala internacional i, en particular, a fer gestions per a aconseguir l'alliberament de Victoire Ingabire a Ruanda, Abdulhadi Alkhawaja a Bahrain, Ilham Tohti a Xina i la llibertat incondicional d'Omid Kokabee a l'Iran.

6 Condemnem la imposició de limitacions a les activitats dels defensors i defensores de drets humans, incompatibles amb el dret internacional dels drets humans, i llur persecució per part de governs.

7 Renovem el nostre compromís amb els drets humans a escala local i ens comprometem a mantenir i intensificar les polítiques públiques locals de suport als defensors i defensores de drets humans, tant a escala local com internacional.

La defensa dels drets humans a la ciutat

"La ciutat és un espai col·lectiu que pertany a tots els seus habitants, que tenen dret a trobar-hi les condicions per a la seva realització política, social i ecològica, cosa que comporta assumir també deures de solidaritat. [...] Les autoritats municipals fomenten, amb tots els mitjans de què disposen, el respecte de la dignitat de tots i la qualitat de vida dels seus habitants."

Article 1 de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat.

Les ciutats catalanes acumulen una llarga trajectòria de treball per a la defensa i la promoció dels drets humans, tant de cara a la ciutadania local com en l'àmbit internacional. La Xarxa de Pobles i Ciutats pels Drets Humans, impulsada per la Diputació de Barcelona, n'és un exemple. Des dels municipis catalans, s'han dut a terme iniciatives d'incidència política i de sensibilització, s'han finançat projectes vinculats a la protecció dels drets humans i s'han acollit defensors i defensores de drets humans en perill.

La cinquena edició del projecte *Ciutats Defensores dels Drets Humans* ha apostat per reconèixer i fer visibles els mecanismes que contribueixen a promoure i garantir els drets humans a la ciutat. En el món de l'administració local, aquesta tasca recau en els càrrecs electes i en els síndics o defensors del poble. És per això que s'ha incrementat la participació de les institucions locals, amb la presència del Defensor de la Ciutadania de Santa Coloma de Gramenet, Carlos Villagrasa Alcaide; la regidora de l'ajuntament de Viena Marina Hanke, i la Comissionada de Drets Humans de Viena, Shams Asadi. Es tracta, també, de compartir experiències, facilitar possibles sinèrgies i visibilitzar l'encaix del municipalisme català amb la salvaguarda dels drets humans.

CARLOS VILLAGRASA ALCAIDE

Síndic local de Santa Coloma de Gramenet i vocal del Fòrum de Síndics i Defensors Locals

Entrevista

Com és una ciutat defensora dels drets humans?
És una ciutat que s'estructura democràticament, en la qual es respecten els drets de totes les persones i es promou la participació de la ciutadania en tot allò que interessa al bé comú. Les institucions públiques, les entitats privades i les persones mantenen una relació equilibrada per garantir la igualtat en la diversitat, les llibertats i els drets socials.

Quins són els principals reptes en matèria de drets humans a Santa Coloma?
Santa Coloma és una ciutat en la qual es troben col·lectius ciutadans de diferents arrels i procedències. En aquest gresol, el principal repte és la necessitat d'enfortir un coneixement rigorós i una sensibilització profunda pel que fa als drets humans que cal respectar recíprocament, per tal d'assegurar una convivència pacífica en un espai en el qual cada persona se senti segura i bé.

Com s'articula la defensa institucional dels drets humans a Santa Coloma?
El primer canal de participació i defensa dels drets humans a Santa Coloma és el moviment associatiu, però cal esmentar també la decidida aposta de les institucions públiques de la ciutat pels drets humans. L'existència de la institució del Defensor de la Ciutadania, consolidada i promoguda durant quasi dues dècades per l'anterior síndic, Fernando Oteros, és també un exemple de prevenció, fiscalització i promoció dels drets humans a la ciutat.

Què pot fer i què no pot fer un síndic local?
El síndic local rep directament els greuges de la ciutadania quant al funcionament de l'administració local i les mancances que puguin afectar al desenvolupament adient dels seus serveis. Periòdicament, posa en relleu davant del ple municipal tot allò que caldria millorar i fa el seguiment del grau d'acompliment de les seves indicacions o suggeriments. El síndic rep a totes les persones, obre els expedients que corresponguin i porta a terme les actuacions pertinents, de caràcter informatiu i orientatiu, sense potestat sancionadora. El seu paper és sobretot de persona mediadora entre la ciutadania i l'administració. Ara bé, no pot intervenir en qüestions d'ordre intern, com conflictes laborals, ni en conflictes particulars que estiguin sota un procediment judicial obert.

Forma part de la junta directiva del Fòrum de síndics i síndiques, defensors i defensores locals de Catalunya (FòrumSD).
La xarxa que formen les sindicatures i defensories locals de tot Catalunya és un espai de col·laboració i de cooperació que permet endegar iniciatives compartides quant als drets humans de tota la ciutadania del nostre país.
El FòrumSD és un espai de trobada, d'intercanvi i de suport. Contribueix a millorar els protocols d'actuació, compartir interessos comuns i, en definitiva, millorar el sistema de protecció dels drets humans a cada municipi.

+ informació:
www.gramenet.cat/temes/defensor-de-la-ciutadania

MARINA HANKE

Regidora de
l'Ajuntament de Viena

Des de les files del partit socialdemòcrata austríac, que actualment governa la ciutat de Viena, la regidora Marina Hanke posa en el centre de la seva feina la població jove. És una qüestió que requereix un treball interdisciplinari, ja que està relacionada amb àmbits com l'educació, el mercat de treball, l'habitatge o la mobilitat, entre altres. "Per descomptat", afirma Hanke, "els drets humans –especialment els dels infants– són també un focus important en les polítiques juvenils".

A més de treballar per millorar les condicions de vida de les persones joves, Hanke desenvolupa també al consistori una tasca significativa en la lluita contra la discriminació. En aquest sentit, assegura que "queda molt per fer" en aspectes com la transversalització de gènere o el combat contra el racisme i l'homofòbia.

Considera que el treball en xarxa de les municipalitats europees en matèria de drets humans pot contribuir a generar noves idees, intercanviar bones pràctiques o posar en marxa mecanismes de cooperació. "Les nostres condicions són diferents, però la nostra visió dels drets humans i la seva protecció és la mateixa", conclou.

Hanke és llicenciada en Ciències Polítiques i realitza actualment un màster en Estudis de Gènere. Del 2012 al 2016 va ser presidenta de les Joventuts Socialistes de Viena, i entre 2013 i 2015 va formar part de l'Ajuntament del districte de Florisdorf.

+ informació:
https://twitter.com/marinahanke

SHAMS ASADI

Comissionada de Drets Humans
de la ciutat de Viena

Fotografia:Alexandra Kromus / PID.

Sense una perspectiva de drets humans no és possible construir una ciutat habitable. Aquesta és la premissa des de la qual treballa la Shams Asadi, Comissionada de Drets Humans i directora de l'Oficina de Drets Humans de la ciutat de Viena.

Asadi promou una ciutat adaptada a les necessitats de la infància, el jovent i la gent gran, que sigui accessible per a les persones amb discapacitat i segura per a tothom. És arquitecta de formació i està especialitzada en planificació, regeneració i desenvolupament urbans. D'origen iranià, ha estudiat i treballat també a Turquia i els Estats Units.

L'Oficina de Drets Humans que lidera té com a objectiu fer dels drets humans una qüestió transversal en tots els àmbits d'acció del govern municipal. De la seva feina al capdavant d'aquest organisme, Asadi destaca les oportunitats de cooperació tant a nivell local com nacional i internacional. Això li permet conèixer "un gran nombre de persones compromeses, que treballen cada dia i a tot arreu per fer un món millor, més pacífic i igualitari". També l'apropa a un jovent "actiu i obert, que entén els drets humans com a forma de vida". El repte, assegura, és aconseguir que els drets humans passin a formar part "del cor i les ments" de tota la ciutadania, i evidenciar que Viena és una ciutat defensora dels drets humans.

+ informació:
www.wien.gv.at/english/social/integration/project-work/human-rights-city/office.html

Els defensors i les defensores dels drets humans

Els defensors i les defensores dels drets humans són persones que, de manera individual o col·lectiva, treballen per promoure o protegir els drets humans, normalment a escala local o regional. El que els identifica com a "defensors" és la finalitat de la seva tasca, per bé que la naturalesa de les seves activitats pot ser molt diversa. Poden ser membres d'entitats no governamentals, treballadors públics de l'àmbit de la justícia, sindicalistes, membres d'organitzacions internacionals, professionals del sector privat, etc.

La tasca dels i les defensores de drets humans pot consistir en reunir i difondre informació sobre violacions de drets humans, impulsar accions per mobilitzar l'opinió pública, capacitar o formar altres persones en drets humans, donar suport a les víctimes de violacions de drets o enfortir els mecanismes de rendició de comptes. En definitiva, es tracta d'una àmplia varietat d'activitats que tenen com a característica comuna un compromís per ajudar els altres, basat en les normes internacionals de drets humans i en els principis d'igualtat i no discriminació i el respecte de la dignitat humana.

Aquest compromís comporta de vegades un risc per a la seguretat i la vida dels defensors i defensores, que pot afectar també les seves famílies, i que prové tant d'actors governamentals com d'altre tipus (terratinents, paramilitars, càrtels de delinqüència organitzada, etc.). Per tal de protegir la feina d'aquestes persones, l'any 1998 les Nacions Unides van adoptar la *Declaració sobre el dret i el deure dels individus, els grups i les institucions de promoure i protegir els drets humans i les llibertats fonamentals universalment reconeguts* (Resolució 53/144, de 9 de desembre de 1998), que reconeix:

Article 1
Tota persona té dret, individualment o col·lectivament, a promoure i procurar la protecció i realització dels drets humans i les llibertats fonamentals a nivell nacional i internacional.

Article 2
Cada Estat té la responsabilitat i el deure de protegir, promoure i implementar tots els drets humans i llibertats fonamentals, *inter alia*, adoptant tants passos com siguin necessaris per crear totes les condicions necessàries en els àmbits social, econòmic, polític i altres, així com les garanties legals requerides per assegurar que totes les persones sota la seva jurisdicció, individualment i en associació amb altres, puguin gaudir a la pràctica de tots els drets i llibertats.

La Declaració consagra el dret individual i col·lectiu de conèixer, difondre i protegir els drets humans. A més, obliga els Estats a protegir les persones que defensen els drets humans.

L'any 2000, i com a mecanisme de garantia d'aquesta Declaració, l'ONU va nomenar un Relator Especial per a la situació de les persones defensores dels drets humans. Aquest representant, que actualment és el francès Michel Forst, desenvolupa diferents activitats amb l'objectiu de promoure el compliment de la Declaració. Entre altres, elabora informes de seguiment que inclouen recomanacions per als Estats.

A nivell europeu, els ministres d'Exteriors van aprovar al 2004 les Directrius de la UE relatives als defensors de drets humans, que van ser actualitzades l'any 2008. Aquestes Directrius defineixen el paper que la UE ha de desenvolupar pel que fa a la cooperació amb els defensors de drets humans i al suport a activistes que es trobin en situació de risc. Brussel·les compta també amb un Representant Especial per als drets humans, que des del juliol del 2012 és el grec Stavros Lambrindis. A més, a l'octubre del 2015 la UE va posar en marxa el mecanisme ProtectDefenders.eu, que té com a objectiu donar suport a defensors i defensores de drets humans d'arreu del món que es troben en situació de risc. ProtectDefenders.eu està dirigit per un consorci de dotze ONG internacionals.

Tot aquest conjunt de normes, òrgans i instruments internacionals per promoure els drets humans i protegir les persones que els defensen ha d'anar reforçat per l'acció dels poders públics, tant estatals com regionals i locals. El projecte de *Ciutats Defensores dels Drets Humans* és un pas més en aquest camí i una mostra de la implicació de les ciutats en la defensa i la promoció dels drets humans, com a eix transversal de les polítiques públiques.

Fotografia: Andres Musta.

Fotografia: Giovani Racca.

AISHA ALTUBULY (LÍBIA)

"Malgrat tots els reptes, obstacles i decepcions, [...] continuo tenint l'esperança, juntament amb molts altres joves activistes, de tornar a veure pau a Líbia."

La Primavera Àrab va arribar a Líbia quan l'Aisha Altubuly tenia només 14 anys. La jove activista va entusiasmar-se amb la possibilitat de participar en la reconstrucció del seu país, i va començar a col·laborar amb l'ONG Together We Build It (TWBI), nascuda el mateix 2011 per donar suport a la transició democràtica líbia.

Des d'aleshores, Altubuly ha treballat en la defensa de la pau i el desarmament, i ha participat en diversos projectes amb l'objectiu de promoure el rol de dones i joves en la recerca de solucions per al seu país. Destaquen, entre altres, "Leaders of Innovation", sobre formació de joves activistes, i "1325 Network", emmarcat en la resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

Originària de Bengasi, resideix actualment al Caire. S'hi va traslladar l'any passat per estudiar Ciències Polítiques i Relacions Internacionals. Tot i el repte inicial que va suposar combinar l'activisme a Líbia i els estudis a Egipte, Altubuly se'n surt "amb determinació i passió". "Crec en el que faig, i és per això que aconsegueixo trobar el temps necessari per a la feina", assegura.

Líbia: veus de pau en un conflicte obert

La primavera passada, una trentena de joves libis van reunir-se a Tunis per participar en un taller sobre reconciliació. Entre ells hi havia el Yusef Marda, procedent de Kufra, al sud-est de Líbia. Per arribar a Tunis, havia hagut de fer un llarg viatge. Primer va enviar l'ordinador portàtil i el telèfon mòbil a Ajdabiya, una ciutat del nord, per evitar que li fossin confiscats en algun dels nombrosos punts de control que milícies diverses han establert entre casa seva i la costa mediterrània. Quan els va haver recollit, va recórrer amb un cotxe de lloguer el camí fins a l'aeroport de Labraq, des d'on va volar cap a Tunísia. En arribar-hi, va dir: "Ara que sóc aquí, espero que puguem sortir-ne amb prioritats compartides per a la construcció de pau a Líbia i veure com podem ajudar-nos entre nosaltres."

La trobada de Tunis, facilitada per organitzacions líbies i impulsada amb el suport de les Nacions Unides, s'emmarca en una sèrie de consultes que des de l'estiu del 2016 han reunit líders tribals, membres de la societat civil, acadèmics, joves, representants de minories i dones activistes. Malauradament, ni aquest ni altres esforços de la societat líbia i de la comunitat internacional no han aconseguit apaivagar, per ara, la violència que dessagna el país.

Des de la caiguda del règim de Moammar al-Gaddafi, Líbia és escenari de la competència pel poder de diversos actors, tant polítics com militars. En la majoria dels casos, es tracta de grups i milícies que representen interessos locals o regionals. S'hi suma, a més, el factor tribal.

Protesta massiva contra el règim de Gaddafi, a Al-Bayda al juliol del 2011.
Fotografia: ليبي صح (Wikimedia Commons).

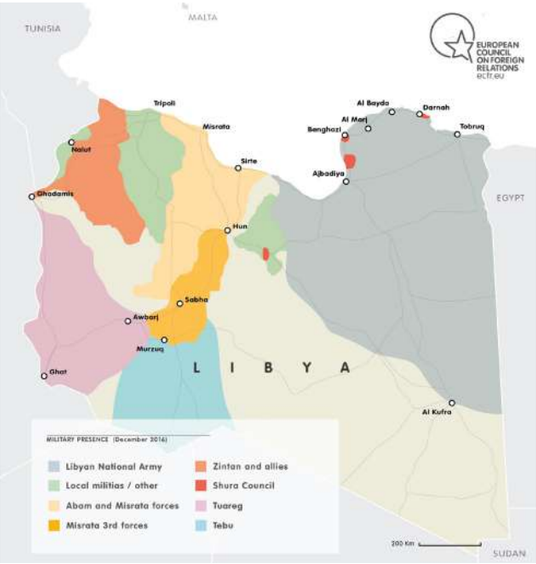

Infografia: European Council on Foreign Relations (ecfr.eu).

Com explica l'investigador del Consell Europeu de Relacions Exteriors (ECFR) Mattia Toaldo, Líbia té actualment tres centres de poder*. El primer és el Consell Presidencial, creat en el marc d'un acord facilitat per les Nacions Unides i situat a Trípoli des del març del 2016. El Consell presideix el Govern d'Unitat Nacional, també amb seu a la capital líbia i encapçalat per Fayez al-Sarraj.

El segon centre de poder el representa el Govern de Salvació Nacional, liderat pel primer ministre Khalifa Ghwell. També és a Trípoli, tot i que no té control sobre cap institució rellevant. S'erigeix sobre restes del Congrés Nacional General.

Finalment, el tercer nucli se situa a les ciutats orientals de Tobruk i Al-Bayda. A Tobruk hi ha la Cambra de Representants, que amb l'acord facilitat per l'ONU hauria d'esdevenir l'autoritat legislativa legítima del país. Ara bé, fins al moment el Govern d'Unitat Nacional de Trípoli no ha aconseguit el vistiplau de la Cambra, que en canvi dóna suport a l'executiu rival d'Abdullah al-Thinni, amb base a Al-Bayda. En aquest tercer centre hi juga un paper important l'Exèrcit Nacional Libi, comandat pel general Khalifa Haftar i amb forts vincles amb les autoritats de Tobruk i Al-Bayda.

La crisi líbia ha generat centenars de milers de desplaçats i ha dificultat l'accés a serveis bàsics com l'electricitat. Segons denuncien des de Human Rights Watch, les forces implicades en el conflicte són culpables de detencions arbitràries, tortures, assassinats, atacs indiscriminats i desaparicions, entre altres abusos. A la vegada, el país s'ha convertit en territori habitual de pas de migrants i sol·licitants d'asil que viatgen cap a Europa, carn de canó de traficants, guàrdia costanera i vigilants de presons. En aquest context, activistes com els joves reunits a Tunísia o l'Aisha Altubuly continuen treballant per un horitzó de pau.

Dones líbies en una manifestació a Trípoli reclamant el desarmament dels grups armats. Fotografia: Iason Athanasiadis / UNSMIL.

* Aquest article està escrit al juliol del 2017.

Entrevista

Què va fer que et comprometessis amb TWBI des de tan jove?

Volia veure com el meu país progressava i avançava cap al respecte dels drets humans. Vaig ser molt ambiciosa a l'hora de buscar oportunitats per desenvolupar les meves capacitats i el lideratge necessari per posar en marxa iniciatives que poguessin ajudar altres joves a construir un país fort i estable per mitjans pacífics. TWBI sempre ha cregut en les habilitats del jovent i en la seva capacitat de promoure els drets humans. Per això, vaig decidir unir-m'hi i ajudar amb el que pogués a la vegada que aprenia i adquiria experiència. Mai vaig pensar que la meva edat fos una barrera; al contrari, va ser una font d'energia.

Des del 2014 has estat involucrada en el projecte "1325 Network" a Líbia.

La meva feina en aquest projecte sorgeix de la convicció que és important incloure les dones líbies en el procés polític per aconseguir la pau. Aquesta creença deriva de l'experiència de treball amb TWBI i de l'observació del paper de les dones líbies en la nostra societat i en la revolució. També m'han influït casos com el de Ruanda, per exemple. La meva tasca s'ha centrat en utilitzar les xarxes socials com a eina per donar a conèixer casos i experiències d'altres països, així com les històries de grans dones líbies que han contribuït a millorar les condicions de vida de dones i nenes líbies, en termes d'apoderament i d'educació.

TWBI ha dut a terme una consulta en línia dirigida a dones líbies, que han compartit les seves experiències en matèria de seguretat. Quins han estat els resultats més destacables?

La consulta en el seu conjunt és destacable, per la varietat d'històries reals que s'han posat sobre la taula. Ha estat increïble veure com les dones volen fer sentir les seves veus quan se'ls dóna la possibilitat de ser escoltades. Vam rebre al voltant d'un miler de respostes en menys de tres dies. Són contribucions que tenen molt de valor perquè demostren que els conflictes afecten les dones d'una manera específica. També reflecteixen la seva valentia a l'hora de gestionar els riscos de seguretat i aporten la seva perspectiva sobre el rol de les dones en les circumstàncies actuals. Això ens permet millorar el nostre enfocament per apoderar-les.

Segons Amnistia Internacional, els defensors de drets humans a Líbia pateixen assetjament, segrestos, tortures i altres tipus de violència. Quina és la teva situació i la dels teus companys de TWBI?

Per desgràcia, és cert que els activistes a Líbia s'enfronten a molts problemes, fins al punt que els pot costar la vida. Personalment, no he tingut cap problema seriós ni he patit cap violència física. En el si del nostre equip, intentem posar la nostra seguretat en primer lloc, i mirem de mantenir les nostres identitats amb un perfil tan baix com sigui possible. No obstant això, patim molta violència i assetjament a través d'Internet a causa de la nostra feina a les xarxes socials.

Després de sis anys de conflicte, quines perspectives tens sobre el futur de Líbia?

No hi ha cap dubte que la fase per la qual està passant Líbia és difícil i dura per a tots nosaltres. Ara bé, no hem de perdre l'esperança d'un futur en pau, on es respectin els drets humans i s'acabi el conflicte actual. Com a activistes, hem de contribuir-hi.

+ informació:
https://twitter.com/aishaaltubuly
https://www.facebook.com/aishaltubuly

DIANA AVELLA (COLÒMBIA)

Fotografia: Sascha Kraus.

"La música, l'art, tenen la capacitat de transformar de manera gradual, respectuosa, perquè mai no t'agredeixen. Simplement arriben, t'entreguen un missatge i tu assumeixes si el prens o el deixes."

"Sóc una dona de barri. La situació social dels carrers de Bogotà en els quals vaig néixer i créixer, i el desemparament de l'Estat, van dictar el meu destí probable: ser una veu invisible. Però el hip-hop em va agafar la mà i va donar contingut a la meva vida. Em va transformar, no en una artista, però sí en una dona que viu a contracorrent i que té veu." Amb aquestes paraules es presenta la rapera Diana Avella, figura compromesa del panorama musical colombià.

Va apropar-se al hip-hop sent molt jove, tot i que el masclisme imperant i les dificultats econòmiques per les quals passava la família van ser obstacles importants en el seu camí. No obstant això, poc a poc va aconseguir fer-se un lloc en el gènere musical que l'apassionava. Paral·lelament, va passar també per la universitat i va llicenciar-se en Llengua Castellana.

Les seves lletres, que han viatjat per tot el món, canalitzen una contundent protesta contra la injustícia social. La discriminació i la violència que pateixen les dones hi ocupen un espai destacat. El seu compromís, però, va més enllà de la seva carrera professional. Entre altres iniciatives, Avella ha col·laborat amb ONU Mujeres Colombia i ha integrat la xarxa d'artistes de la campanya "Únete".

El hip-hop, una "eina de combat" del feminisme

Quan tenia 14 anys, la reconeguda rapera Diana Avella va atrevir-se, per primer cop, a demanar a un productor que fes un cop d'ull a les seves creacions. La resposta, com recollia fa un parell d'anys la periodista Carol Malaver, va deixar la jove promesa completament decebuda: "El rap no és per a dones, és per a homes. Si vols cantar, et tocaria als cors."

Amb el temps, però, tant Diana Avella com moltes altres dones colombianes i de tot Amèrica Llatina han acabat ocupant un espai rellevant en l'escena del hip-hop. De fet, com suggeria fa un cert temps el sociòleg Carlos Bouza, les dones han aconseguit situar-se com a "subjectes actius dins d'una cultura que les havia desplaçat durant anys".

Fotografia de la pàgina de Facebook de Diana Avella.

El hip-hop és un moviment cultural que va sorgir durant els anys 70 al Bronx de Nova York, en el si de comunitats afroamericanes i llatines. Al llarg de la dècada següent, va consolidar-se i va expandir-se cap a la resta del món. Ara bé, com assenyalava Bouza, alguna cosa es va perdre en tot aquest procés: "L'esperit col·laboratiu que havia unit noies i nois en un esforç comú no va trigar a

Imatge del festival Hip Hop al Parque, que se celebra cada any a Bogotà. Fotografia: Juan Santacruz / IDARTES.

diluir-se, contaminat per la lògica androcèntrica d'aquell poder al qual el rap hauria d'estar combatent".

Tot i això, a Amèrica Llatina les veus que necessitaven amplificar les seves reivindicacions socials van apropiar-se del rap com a forma per canalitzar les seves resistències. D'aquesta manera, explicava Bouza, es va retornar al rap la seva condició d'"eina de combat". Va ser en aquest context, en aquests "marges", on es va gestar l'esclat del rap feminista llatinoamericà que a dia d'avui es deixa sentir amb força.

Són nombrosos els noms que conformen aquest panorama. Destaquen, entre molts altres, el d'Ana Tijoux, Rebeca Lane, Caye Cayejera, Anarkía Ruiz, Krudas Cubensi o Mare Advertencia Lirika. El feminisme s'integra, a través seu, en la vocació transformadora del rap.

Sobre el potencial de transformació social del hip-hop, la mexicana Mare Advertencia Lirika diu el següent: "No és només el rap. L'art en general torna a humanitzar les persones. Però el rap, com que ve de la marginalitat, té l'avantatge de ser un llenguatge comprensible per als qui des de les perifèries, les províncies i els barris han estat criminalitzats. El rap, el hip-hop, el que fa és reinventar les identitats, tornar-les a humanitzar."

L'any passat, *Ciutats Defensores dels Drets Humans* va comptar amb la participació del raper colombià Jeison Castaño, Jeihhco, que treballa a la Comuna 13 de Medellín perquè el hip-hop esdevingui una eina de construcció de pau. Enguany és Diana Avella, una rapera compromesa amb la lluita contra les desigualtats de classe i de gènere, qui visita Catalunya.

Als qui continuen pensant que el rap és cosa d'homes, Avella els deixa clar que les dones no quedaran callades. En un article publicat per la cadena BBC el passat novembre, advertia: "L'evolució femenina del rap ha estat una forma de dir als homes: 'Vigilin, perquè hi ha dones que estan rapejant i ho estan fent molt bé. I si vostès diuen alguna cosa des de la misogínia, des de la creença que el cos femení és un objecte, veuran que desencadenaran una reacció de raperes amb bones lletres i bon ritme'."

Entrevista

En aquest text es recullen fragments de l'entrevista realitzada per Mauricio Rodríguez, de l'emissora RCN Radio, a Diana Avella, el 6 de juliol del 2015.

Un dels teus èxits musicals és "Nací mujer". Per què neix aquesta cançó i quin missatge vol transmetre?
Neix d'una conversa de quan gravava el meu primer disc. Era a Medellín, en una cafeteria amb uns amics, i després havia d'anar a l'estudi de gravació. Vam començar a parlar de com era ser dona en el hip-hop, al barri, a Medellín, a Bogotà i a tot el país. Aleshores, vaig adonar-me que teníem molts prejudicis sobre el fet de néixer dona, i molta por a l'hora de reconèixer el lideratge i la fortalesa de les dones. També nosaltres, les dones, teníem un deute amb nosaltres mateixes: identificar aquests lideratges, potenciar-los i fer-los visibles. Vaig pensar que havia d'escriure sobre aquesta conversa. Va ser una cançó màgica, perquè la vaig escriure en una hora més o menys, un temps rècord, i la vaig gravar el mateix dia.

Fragment del videoclip de "Nací mujer".

Quin és el teu diagnòstic de la situació que es viu al país, i en altres nacions, de violència contra les dones?
Una vegada vaig sentir una frase que em va quedar marcada, i era que la violència contra les dones és una epidèmia de salut pública. Vaig entendre que una epidèmia contagia qualsevol persona, i et mata. A les dones, literalment. [...] La vacuna penso que és un procés no de perdó, sinó de reconciliació, però sobretot d'apoderament. Quan una dona sap on és el límit, entén que la seva vida i la seva dignitat, i la dels seus fills, val molt més que qualsevol companyia, suport econòmic o comoditat. Això pot salvar-li la vida a una dona: identificar en quin moment l'amor es converteix en un amor malaltís.

Parlem d'un altre problema greu, que es viu a Bogotà i en altres ciutats del país: l'estigmatització contra els joves dels barris populars.
Sí, efectivament. [...] Estigmatitzar els joves és com exterminar el propi futur. Qui ve darrere nostre? Els infants i els joves. Així com avui tinc una certa edat, demà en tindré una altra i vindran joves que passaran pels reptes i les dificultats als quals jo i altes generacions hem fet front. Ara bé, el jovent té el repte d'armar-se de pensament, d'accedir a possibilitats i de reclamar amb arguments. En l'àmbit del hip-hop, per exemple, hi ha molta feina per fer. És responsabilitat nostra mostrar a la ciutat que podem oferir un canvi, que tenim paraules i arguments per contribuir-hi, i que podem ser part d'una transformació activa i positiva.

Una altra de les teves cançons d'èxit és "La tierra del sur". Quina és la seva història?
És una crida a la unitat llatinoamericana. "La tierra del sur" està inspirada en un llibre de William Ospina, que es titula Ursúa; és el primer d'una sèrie de tres textos que parlen de la colonització de les nostres terres i de com eren els nostres avantpassats. "La tierra del sur" parla d'una perifèria global, d'un sud global [...] que ha d'unir-se al voltant d'unes preguntes i unes reivindicacions, bàsicament per la vida digna i per la terra.

+ informació:
https://twitter.com/dianaavellamc
https://www.facebook.com/Diana-Avella-Hip-Hop-317853101657639

DIANA AVELLA

WAFAE CHARAF (MARROC)

"El jovent ja no té por. És una conquesta irreversible."

La Wafae Charaf és una coneguda activista marroquina. Llicenciada en Dret i resident a Tànger, és membre d'una de les organitzacions més influents del país, l'Associació Marroquina dels Drets Humans (AMDH). Ha participat també al Moviment 20 de Febrer (M20F) i milita al partit Via Democràtica (Annajh Addimocrati). En la seva lluita, Charaf ha reclamat reformes polítiques profundes al seu país, ha donat suport a diverses reivindicacions obreres –especialment en el sector de la indústria tèxtil– i ha defensat els drets de les dones i de les persones migrants.

Després de passar dos anys a la presó, Charaf va ser posada en llibertat el 10 de juliol del 2016. La injusta privació de llibertat a què havia estat sotmesa no havia fet trontollar el seu compromís amb els drets humans i la justícia social. Al setembre de l'any passat, durant una visita a França, va assegurar: "I tant, que continuo la lluita!".

Els fets que van provocar el seu empresonament es remunten al 27 d'abril del 2014, quan l'activista va ser segrestada, agredida i amenaçada per persones desconegudes després de participar en una manifestació pacífica organitzada per la Confederació de Treballadors de Tànger. Charaf va informar sobre aquest incident a la fiscalia del Tribunal de Primera Instància, però la policia va declarar que les seves denúncies eren falses. El 9 de juliol de 2014, l'activista va ser detinguda a casa seva i, un mes més tard, va ser condemnada a un any de presó i a pagar una multa de 50.000 dirhams (més de 4.500 euros). Recolzada per l'AMDH, el M20F i Via Democràtica, Charaf va recórrer la sentència. Contra tota expectativa, el Tribunal d'Apel·lació va elevar la pena de presó a dos anys.

Al Marroc, després de la Primavera

"El poder polític al Marroc actua sempre amb la idea de fer reformes quan és obligatori, i quan el preu de no fer-les és més alt que el de fer-les". Són paraules de la presidenta de la Coordinadora Magribina d'Organitzacions de Drets Humans (CMODH), Khadija Ryadi, que sintetitza així l'enfocament des del qual les autoritats marroquines acostumen a abordar les demandes populars de democràcia i llibertat.

De visita a Barcelona el passat mes de febrer, Ryadi va criticar, a més, el fet que les reformes que es fan sobre el paper difícilment s'acaben implementant. Va posar com a exemple els avenços aconseguits amb la reforma de la Carta Magna, impulsada en el context de la Primavera Àrab marroquina i aprovada en referèndum l'estiu del 2011. Per a Ryadi, hi ha una relació directa entre, d'una banda, l'afebliment de la pressió al carrer i el M20F i, de l'altra, la manca d'aplicació dels drets i llibertats incorporats al nou text constitucional, que tot i així queda lluny de ser democràtic.

En el procés d'afebliment de la mobilització social, el règim de Rabat hi ha jugat un paper protagonista. Segons el professor i investigador Mohamed ElHachimi, l'estratègia per controlar l'eclosió de la protesta que el 20 de febrer de 2011 va començar a omplir els carrers i les places del país va tenir una doble vessant. La primera va ser, precisament, la reforma constitucional, anunciada poques setmanes després de l'inici de les revoltes. La proposta de Mohamed VI va aconseguir dividir el M20F entre els qui la consideraven un signe de bona voluntat i els qui creien que era del tot insuficient. La segona vessant va consistir en deslegitimar i demonitzar les veus més exigents o radicals. Al febrer del 2015, l'AMDH donava la dada de 2.000 detencions d'activistes en els quatre anys posteriors a les protestes de 2011, en molts casos amb acusacions de delictes comuns.

Fotografia: Rabii Chaarani (Flickr).

Fragment del vídeo en què Mohamed VI anuncia la reforma constitucional, al març del 2011.

Els resultats de les darreres eleccions legislatives, celebrades l'octubre del 2016, podien donar a entendre que al Marroc s'havia normalitzat "un immobilisme disfressat de discurs confortador dins i fora del país", com va apuntar aleshores la investigadora Itxaso Domínguez. L'analista, però, va matisar que "amb certa regularitat" es continuaven convocant protestes, "veloçment i eficaçment reprimides per les experimentades forces de seguretat".

Faltaven pocs dies per l'esclat de les grans mobilitzacions al nord del país, a Al-Hoceima, enceses per la mort d'un venedor de peix, triturat en un camió de residus. Les protestes s'han allargat durant bona part del 2017.

Paral·lelament, l'activisme més vinculat al M20F s'ha anat transformant, com explicava ElHachimi ja al gener del 2016. "La desaparició del M20F dels carrers marroquins no significa necessàriament que el moviment hagi desaparegut", advertia. En efecte, s'han canviat les grans manifestacions per altres formes de reivindicació, que passen per l'art, la comunicació i les noves tecnologies. Els objectius: denunciar, estimular el pensament crític i fer incidència política.

Una veu gens sospitosa de revolta, la d'Abdelilah Benkirane, cap del govern fins el passat mes de març, reconeixia amb motiu del sisè aniversari del M20F que "les condicions que van permetre el naixement del moviment encara hi són". Es fa difícil predir com es canalitzarà el malestar que va donar lloc a la Primavera Àrab marroquina, però és molt probable que joves com l'activista Wafae Charaf i els seus companys de lluita hi tinguin un paper important.

Entrevista

Quina situació es viu a les presons marroquines?
L'arrest m'ha donat l'oportunitat de descobrir què hi passa. És sorprenent el discurs de l'Estat marroquí, que parla de les presons com a institucions de rehabilitació, integració i absència de tortura. La realitat és tot el contrari: tortura, marginació, exclusió i discriminació. Diàriament, les presoneres són objecte de sancions màximes. En moltes ocasions, vaig intervenir tant condemnant els fets com ajudant les presoneres a enviar queixes a les autoritats i a organitzacions de drets humans.

Com ha estat el teu temps a la presó?
He tingut temps de llegir, escriure un diari i escriure textos del poeta Shawqi a la meva família i el meu marit, i a la vegada, de lluitar amb els meus companys. Tenia la intenció de publicar el que he escrit en diaris electrònics i llibres, però les condicions econòmiques i socials m'ho han impedit. Encara tinc la idea al cap, i m'urgeix fer-ho, però espero a tenir una mica d'estabilitat econòmica i familiar.

Has participat activament en el M20F. Com en valores l'evolució?
L'emergència del M20F va ser el resultat de l'acumulació d'esforços d'activistes de molts àmbits vinculats a la lluita de classes al Marroc. També va ser conseqüència de la repressió, marginació i explotació practicades pel règim marroquí contra el seu poble. En el context de la Primavera Àrab, el poble marroquí va manifestar-se en més de 52 pobles i ciutats reclamant drets civils i polítics, econòmics i socials, sota l'eslògan "Dignitat, llibertat i justícia social". L'Estat ha intentat esquivar aquestes demandes i desactivar el moviment oferint promeses i reformes. Ara bé, el M20F ha aconseguit objectius que les forces democràtiques del país no havien pogut assolir. Ha estat capaç de trencar el mur de la por, resultat d'anys de brases i bales del regnat de Hassan II, i difondre la cultura de protesta entre tots els grups socials.

Ets membre de l'AMDH, una organització assetjada per l'Estat marroquí, segons Front Line Defenders.
Sóc activista de l'AMDH des de fa set anys. En el si d'aquesta organització he après, com milers de militants, l'alfabet de la lluita pels drets humans i la dignitat, al Marroc i a tot arreu. El govern continua atacant l'AMDH, imposant restriccions i dures mesures contra l'organització i els seus membres. Tot i això, l'esforç i la perseverança dels activistes incrementa la força de la lluita contra els enemics dels drets humans.

Fotografia: Rabii Chaarani (Flickr).

+ informació:
https://www.facebook.com/wafae.charaf.35

AISHA DABO
(SENEGAL, GÀMBIA)

"Abans de l'arribada d'Internet, tenir accés a històries explicades per africans era realment un repte per a Occident. Les principals fonts d'informació, fins i tot per als mateixos africans, eren els mitjans occidentals."

La connexió de l'activista Aisha Dabo amb el continent africà és forta i profunda. Ho explica amb paraules senzilles: "Vaig néixer en algun lloc de l'Àfrica Oriental, vaig créixer a la República Democràtica del Congo, al Senegal i a Gàmbia. Vinc d'una família de migrants africans, per les dues bandes; per això, tinc dret a les nacionalitats gambiana, senegalesa, mauritana, maliana, guineana i de Sierra Leone. Només tinc problemes amb totes aquestes connexions quan se'm demana que triï".

Des de l'any 2006, Dabo està establerta a Dakar. Tot i així, bona part de la seva feina s'enfoca cap a Gàmbia i, també, cap a altres països africans. És periodista, comunicadora i ciberactivista. Coordina la xarxa Africtivistes, en marxa des de finals del 2015 amb l'objectiu de promoure el progrés econòmic i democràtic del continent. Entre les seves nombroses àrees d'interès, destaquen qüestions com la pau, la defensa dels drets i les llibertats fonamentals, els drets de les dones i les nenes, la igualtat de gènere, la bona governança o l'Estat de dret.

Africtivisme, l'enllaç entre la xarxa i el carrer

El ciberactivisme és, segons expliquen des de l'organització Front Line Defenders, un procés en què s'utilitzen tècniques de socialització i comunicació basades en Internet per crear, operar i gestionar activisme de qualsevol tipus. Individus i organitzacions utilitzen les xarxes socials i altres tecnologies en línia per aconseguir suport, emetre missatges i fer avançar una causa o un moviment.

Al continent africà, el ciberactivisme ha esdevingut una eina transformadora molt significativa. La dimensió del fenomen ha portat a encunyar un terme específic per fer-hi referència: l'africtivisme.

Acreditació per al llançament oficial de la xarxa Africtivistes, a Dakar. Fotografia: Amukelani Mayimele.

Llançament oficial de la xarxa Africtivistes, a Dakar. Fotografia: Elise Fitte-Duval.

Com explicava l'any passat el periodista Carlos Bajo, la societat civil africana ha aconseguit prendre el control de la informació digital i, en els darrers anys, s'han multiplicat els col·lectius que espremen "fins l'última gota" el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació. El mateix Bajo suggeria que les eleccions són segurament l'exemple més clar d'aquesta situació. "Ja no hi ha cita electoral al continent en què no es desenvolupi una iniciativa ciutadana de vigilància", assegurava. Entre les primeres experiències destacables en aquest àmbit, hi ha l'intent de posar límit a les violències postelectorals de Kenya l'any 2008, la mobilització al voltant dels comicis de Costa d'Ivori de 2010 i la campanya de vigilància de les eleccions senegaleses de 2012.

Més recentment, a Gàmbia, l'africtivisme ha jugat també un paper rellevant en la caiguda del govern autoritari de Yahya Jammeh, que va perdre les eleccions el passat mes de desembre després de més de dues dècades en el poder. A Twitter, etiquetes com #GambiaRising, #JammehFact, #JammehMustGo o #GambiaHasDecided han contribuït a canalitzar les denúncies de les vulneracions de drets humans comeses pel règim de Jammeh, les demandes de canvi polític i l'exigència perquè el dirigent gambià acceptés el resultat de les eleccions.

Fotografia: smbc News.

Com apunta la periodista Aisha Dabo, l'africtivisme complementa les mobilitzacions que es duen a terme a peu de carrer. En els darrers anys, bona part dels països d'Àfrica han estat escenari de protestes. Ara bé, la distància entre el món virtual i el real no ha impedit que l'africtivisme sigui objecte del control i la repressió que, per norma general, afecta bona part dels moviments socials. El periodista Dani Vilaró lamentava la tardor passada que el fenomen fa temps que "pateix l'escomesa de governs que temen l'efecte multiplicador (i mobilitzador) d'Internet en les capes més joves i informades de la població". Afortunadament, la xarxa humana que s'hi enfronta és cada cop més forta, conscient que la batalla per al respecte dels drets humans també s'ha de guanyar a Internet.

Entrevista

Quin és el teu rol a Africtivistes?

Amb dos amics, formo part del nervi d'una xarxa de 150 membres de 45 països. Impulsem iniciatives per fer-la avançar, però també ens assegurem que els membres participin, no només en les activitats sinó també en el seu disseny i seguiment, en tasques d'incidència, etc. Creiem en la democràcia participativa i la transparència, i ens l'apliquem.

Per desgràcia, l'Anna Gueye, una de les dues persones amb qui coordinava Africtivistes, va morir al maig. Ha estat un cop dur per a l'organització, però mantindrem viu el seu llegat. Ella creia en Àfrica i la seva gent; tenia una passió i un amor per aquest continent que no sempre es veuen.

Com pot contribuir el ciberactivisme a l'avenç democràtic i econòmic d'Àfrica?
Internet és una eina que pot ajudar a aconseguir molts objectius. No té fronteres, i té el poder d'amplificar missatges i causes. En termes de democràcia i progrés econòmic, el ciberactivisme permet a la ciutadania participar en qualsevol debat, contribuir al benestar de les persones, disposar d'una plataforma en la qual fer sentir la pròpia veu, exigir responsabilitats als càrrecs electes, mobilitzar per causes, aconseguir fons, fer incidència i transformar. Hi ha exemples de tot això en diferents països africans.
El ciberactivisme complementa l'activisme del món real a l'hora de promoure canvis socials, econòmics i polítics. Hi va haver un temps en què es deia que l'alfabetització podia ser una barrera per al desenvolupament del ciberactivisme, però això és cada dia menys rellevant, a mesura que sorgeixen aplicacions que poden ser utilitzades també per persones analfabetes.

Quins són els principals reptes pel que fa als drets de les dones a l'Àfrica Occidental?
Bàsicament, cal reconèixer els drets de les dones com a drets humans, anant més enllà de l'eslògan. Hi ha hagut progressos en alguns països, però encara no som on voldríem. La situació varia segons cada país. En general, les dones són presents en tots els àmbits de la vida, fins i tot en àrees que eren considerades exclusivament masculines; són poques, però hi ha hagut un canvi. No obstant això, continuen havent-hi reptes culturals, socials i de vegades religiosos.

Què podrien fer els mitjans de comunicació per promoure els drets de les dones?
S'haurien de canviar alguns enfocaments. Per exemple, la majoria d'assumptes relacionats amb les dones són normalment coberts per dones. No és que això estigui malament, però m'agradaria veure més homes informant de qüestions que afecten les dones. S'han d'involucrar més homes en la promoció dels drets de les dones i les nenes als mitjans de comunicació. D'altra banda, necessitem més presència de dones en àrees habitualment reservades als homes, ja sigui de manera intencional o no. A més, s'haurien d'explicar històries de dones de totes les condicions socials, edats i sectors.

Gàmbia té des del gener un nou president. Quines expectatives tens per als drets humans en aquest nou període?
És un nou capítol per al país. Moltes persones han vist vulnerats els seus drets, i ara les víctimes hauran de rebre justícia. Això enviarà també el missatge que les violacions de drets humans han deixat de ser la norma i que la impunitat s'ha acabat.
La nova administració ha expressat la voluntat de defensar els drets humans i l'Estat de dret. La qüestió ara és quin tipus de país volem construir. Volem quedar-nos a mig camí i assegurar-nos que la majoria de la gent està contenta tot permetent algunes relliscades greus, o volem prendre decisions difícils i atrevides per fer les coses bé i marcar un precedent? No serà un camí fàcil després de 22 anys d'abusos, però confio que la gent, especialment les persones joves, sabran prendre les decisions correctes.

+ informació:
https://twitter.com/mashanubian
https://twitter.com/AFRICTIVISTES
http://africtivistes.org

AISHA DABO

ALIYA HARIR (PAKISTAN)

"La manca de contacte entre persones índies i pakistaneses, sumada a la desinformació i el poc coneixement de l'altre, han sostingut l'odi, les sospites i les imatges esbiaixades, que només poden qüestionar-se a través de la interacció."

L'activista Aliya Harir va néixer a Karachi però va créixer al districte de Chitral, una zona empobrida del nord de Pakistan. Forma part de la minoria xiïta ismaïlita, una comunitat musulmana perseguida. Per tant, coneix des de ben petita el significat de la discriminació i els prejudicis. Explica que va créixer tement, d'una banda, l'esclat d'una guerra entre l'Índia i el Pakistan i, de l'altra, que els talibans iniciessin una lluita armada contra els ismaïlites.

Als 19 anys, un intercanvi als Estats Units va canviar completament la seva percepció de les persones índies. Va constatar que, en un tercer país, indis i pakistanesos poden viure en pau i ser conscients de les seves similituds.

Quan va tornar a casa, va canviar la seva carrera acadèmica del comerç a les relacions internacionals. També va començar a buscar oportunitats per estrènyer llaços amb l'Índia. Al 2013 va participar per primer cop al Festival Mundial de la Pau per a Joves (GYPF) de Chandigarh; l'any següent seria nomenada coordinadora de programes del festival al Pakistan, tasca que continua desenvolupant en l'actualitat. El mateix 2013 va iniciar la seva col·laboració amb Aaghaz-e-Dosti, una iniciativa de l'entitat índia Bharatiyam on participaria fins l'abril del 2017.

Des d'aleshores, treballa amb l'organització Citizen Diplomacy International, com a coordinadora de programes al sud d'Àsia. A més, a principis d'any va començar un màster en Estudis sobre Pau i Conflictes a la Universitat Nacional de Defensa d'Islamabad.

Una frontera encesa

Aquest 2017 es compleixen 70 anys de la divisió de l'Índia colonial en dos Estats independents: l'Índia, de majoria hindú, i el Pakistan, de majoria musulmana. L'escissió va provocar, en paraules del periodista William Dalrymple, "una de les majors migracions de la història de la humanitat, ja que milions de musulmans van marxar cap al Pakistan Occidental i Oriental (aquest últim conegut actualment com a Bangladesh) mentre hindús i sikhs es movien en direcció contrària". Als milions de desplaçaments s'hi va sumar una carnisseria "sense precedents", amb assassinats, segrestos massius i una brutal violència sexual. Es calcula que, cap al 1948, el procés de partició havia provocat entre un i dos milions de morts i al voltant de 15 milions de desplaçats.

La tensió entre tots dos països s'ha mantingut des d'aleshores, amb alguns períodes especialment encesos. La guerra entre l'Índia i el Pakistan ha arribat a esclatar en tres ocasions (o quatre, segons alguns analistes). Un dels punts calents del conflicte, zona d'enfrontament directe en les dues primeres guerres (i en la quarta, si s'entén com a tal), és la disputa per la regió de Jammu i Caixmir. En l'actualitat, aquest territori està dividit per una Línia de Control, una frontera de facto acordada formalment el 1972: aproximadament dos terços de la superfície es troben sota administració índia, mentre que la resta està controlada pel Pakistan. La Xina, per la seva banda, ocupa també una part de l'antiga província, una zona coneguda com Aksai Chin.

Infografia: BBC.

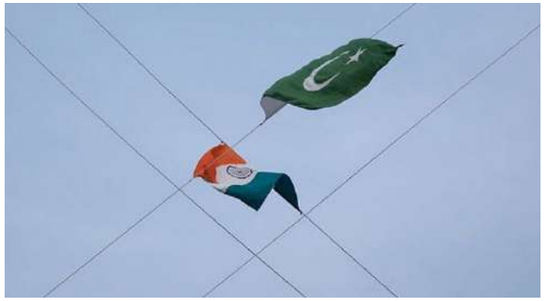

Fotografia: World Atlas.

L'enemistat entre l'Índia i el Pakistan es fa visible cada vespre al pas fronterer de Wagah, on forces de seguretat de tots dos països duen a terme des de 1959 una cerimònia ritual. La representació, un pèl extravagant a ulls estrangers, marca amb claredat la tensió entre les dues potències nuclears, una tensió present en els discursos de polítics, mitjans de comunicació i llibres de text, entre altres.

La darrera escalada de violència és ben recent. Com expliquen des del Consell de Relacions Exteriors (CFR), tots dos països mantenen un fràgil alto el foc des del 2003, tot i que hi ha regularment un intercanvi d'agressions menors.

Ara bé, les violacions de l'alto el foc van començar a pujar de to l'estiu del 2014. Al setembre del 2016, un grup de militants armats va atacar una base de l'exèrcit indi a Uri, prop de la Línia de Control, i va matar un total de 18 soldats. En els mesos següents, els representants diplomàtics dels respectius països van ser expulsats.

En aquest context, l'activista Aliya Harir va encapçalar la tardor passada la delegació d'una vintena de noies pakistaneses per a la seva participació al GYPF de Chandigarh. La ministra d'Afers Exteriors índia, Sushma Swaraj, va assabentar-se de l'existència de la delegació i va posar-se en contacte amb Harir per garantir-li seguretat i hospitalitat durant el viatge.

El gest de Swaraj va commoure Harir. S'emmarca dins dels nombrosos esforços que, a una i altra banda de la frontera, busquen superar el llegat colonial.

Edició de 2016 del Festival Mundial de la Pau per a Joves de Chandigarh. Fotografia: GYPF.

Edició de 2016 del Festival Mundial de la Pau per a Joves de Chandigarh. Fotografia: GYPF.

Entrevista

Quan vas començar a qüestionar la percepció que els indis eren els pitjors enemics dels pakistanesos?
Quan tenia 19 anys, vaig ser seleccionada per participar en un programa d'intercanvi als Estats Units. Era la primera vegada que sortia del meu país. Al principi no interactuava gaire amb indis perquè pensava que eren "enemics", però quan estava enyorada m'agradava passar temps amb ells i altres amics del sud d'Àsia, perquè m'hi podia relacionar en termes de menjar, vestimenta, llengües i gustos similars en la música i les arts. Com més m'hi relacionava, més m'adonava de la quantitat de coses que teníem en comú.
El punt d'inflexió va ser quan em vaig posar malalta i vaig haver d'estar hospitalitzada durant gairebé un mes. Els meus amics indis em visitaven cada dia perquè estigués acompanyada, perquè no tenia més família o amics als Estats Units. Veure'ls cuidant-me i compartint el seu caliu i amor va fer-me qüestionar els meus prejudicis.

Com va reaccionar el teu entorn al Pakistan?
La malaltia també va motivar el canvi de percepció de la meva família. Els meus pares i germans estaven frustrats i angoixats perquè durant cinc dies vaig estar amb suport d'un ventilador i no vaig poder parlar amb ells. Els meus amics, però, anaven informant-los de la meva evolució. Els metges van arribar a dir que no sobreviuria. Quan vaig començar a mostrar signes de millora, i finalment vaig poder parlar amb la meva família, el meu pare em va dir que els meus amics havien estat una font constant de suport. Quan vaig comentar-li que alguns d'ells eren de l'Índia, recordo que va dir: "Si els enemics són així, qui necessita amics?". Per tant, la meva família i jo vam canviar alhora. De tornada a casa, vaig explicar als meus amics com els meus "enemics" s'havien convertit en els meus "salvadors" en un tercer país, i això també va ajudar a trencar alguns dels seus estereotips.

Què vol dir per a tu "diplomàcia ciutadana"?
La diplomàcia ciutadana es basa en la idea de connectar persones a través d'interaccions i intercanvis educatius, culturals i d'amistat. Es tracta d'abordar l'odi i els prejudicis artificialment construïts, posant en qüestió nocions preconcebudes. En aquest sentit, s'apel·la al pensament crític, que a la vegada reforça la comprensió mútua, la cultura de pau, la confiança en la negociació i el diàleg, i la fe en els mitjans no violents i pacífics per a la resolució dels conflictes.

Ets coordinadora de programes del GYPF. Quin impacte pot tenir la formació del jovent en la construcció de pau?
Quan formes persones joves en resolució de conflictes i construcció de pau, generes tota una cadena d'impacte. Amb una sessió de 30 estudiants, per exemple, influeixes en 30 famílies. Quan des de Yuvsatta [entitat organitzadora del GYPF] involucrem el jovent en la construcció de pau, posem en relleu la futilitat de la guerra i el conflicte, promovem la pau i el diàleg i defensem la humanitat com a identitat superior i global.
La participació de la gent jove en la construcció de pau està fortament connectada amb la materialització dels drets humans, de diverses maneres. Quan el jovent aborda l'odi, l'exclusió i els drets de les minories, en realitat està promovent la tolerància, la igualtat i l'harmonia.

+ informació:
https://twitter.com/AliyaHarir
https://www.facebook.com/aliyaharir

HATICE KAMER (KURDISTAN/ TURQUIA)

"Moltes de les històries que ja no es podien veure als mitjans turcs encara es podien veure als mitjans kurds. En conseqüència, la repressió sobre els mitjans kurds s'ha intensificat."

La Hatice Kamer és una reconeguda periodista i documentalista kurda. Forma part de la junta de l'Associació de Periodistes del Sud-est de Turquia (GGC) i viu a Diyarbakır, la ciutat més gran del sud-est del país.

En l'actualitat, treballa per a diversos mitjans estrangers, entre els quals destaquen la cadena nord-americana Voice of America, la britànica BBC, l'alemana WDR i l'australiana SBS. La seva feina va ser reconeguda el passat mes de març amb un premi de l'associació turca de periodistes Çağdaş Gazeteciler Derneği.

Kamer desenvolupa la seva tasca informativa en un escenari de conflicte. Al juny del 2016, va haver de ser hospitalitzada després de ser atacada amb pedres quan cobria un atemptat. A finals de novembre, quan intentava informar sobre un accident en una mina de coure a la província de Siirt, va ser detinguda per les forces de l'ordre. Va haver de passar la nit sota arrest i va ser obligada a signar un document en què se l'acusava d'haver donat suport a través de la seva feina al Partit de Treballadors del Kurdistan (PKK) –considerat una organització terrorista per Turquia, els Estats Units i la Unió Europea– i a la Confederació dels Pobles del Kurdistan (KCK). Segons explica la mateixa Kamer, al juny d'aquest any encara no s'havia arxivat el seu cas.

Entre el "col·lapse democràtic" turc i una geopolítica complexa

El cop d'Estat fallit que al juliol del 2016 va intentar apartar del poder al president turc, Recep Tayyip Erdoğan, va suposar un punt d'inflexió en l'abast de les vulneracions de drets humans comeses al país. Turquia viu ara "un dels pitjors contextos per a la llibertat d'expressió" de les últimes dècades, segons el darrer informe del Relator Especial de l'ONU per a la llibertat d'opinió i d'expressió, David Kaye*. L'anàlisi destaca que l'acumulació de normes antiterroristes i sobre llibertat d'expressió anteriors i posteriors al cop d'Estat ha atorgat a les autoritats "una àmplia i cada cop més inapel·lable discrecionalitat per prendre mesures contra la premsa, escriptors, universitats, juristes, funcionaris, defensors dels drets humans i molts altres".

Aquest és el rerefons en el qual desenvolupa la seva tasca Hatice Kamer, que suma a les dificultats de la professió periodística la seva identitat kurda. Kamer forma part del poble sense Estat més gran del món. Segons dades estimades de l'Institut Kurd de París, al món hi ha entre 36 i 45 milions de kurds. La majoria d'ells viuen, des de la Primera Guerra Mundial, en un territori dividit en quatre països: Síria, Iraq, Iran i Turquia. En aquest últim Estat, on els seus drets han estat sistemàticament vulnerats, representen al voltant del 20% de la població.

La història recent del conflicte entre les autoritats turques i el poble kurd arrenca als anys 80, quan comença la guerra de guerrilles entre el PKK i les forces governamentals. És difícil establir el nombre de víctimes mortals provocades per la confrontació. En general, com apuntava l'any passat Berkay Mandıracı, investigador de l'International Crisis Group (ICG), s'accepta la xifra d'entre 30.000 i 40.000 morts. A més, el conflicte ha generat centenars de milers de desplaçats.

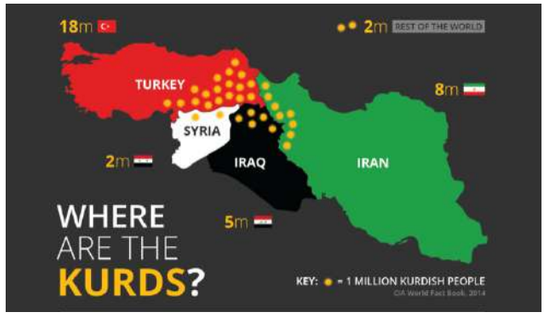

Infografia: The Kurdish Project.

Cap de les iniciatives de pau impulsades al llarg de les últimes tres dècades ha aconseguit prosperar. La darrera, marcada per l'alto el foc del PKK de març de 2013 i l'aparent predisposició al diàleg per part del govern turc, es va donar per fracassada l'estiu del 2015.

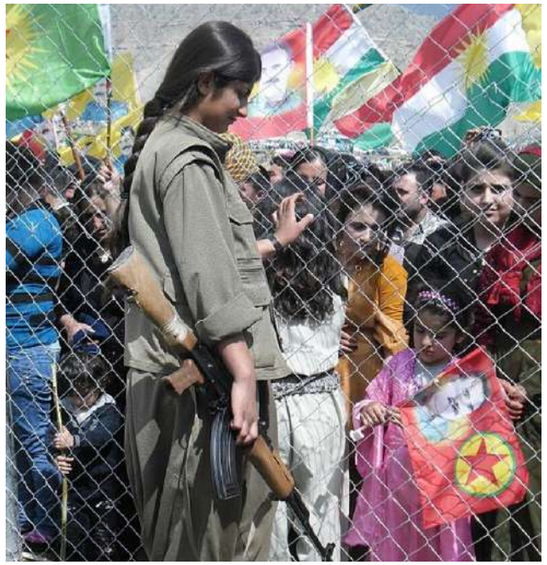

Guerrillera del PKK, celebrant el Newroz al 2014
Fotografia: BijiKurdistan.

Des d'aleshores, el conflicte viu un dels seus pitjors capítols. Dades de l'ICG indiquen que els enfrontaments entre el PKK i les forces de seguretat han provocat en els darrers dos anys més de 2.800 morts. En el context de les operacions militars impulsades pel govern turc al sud-est del país entre juliol de 2015 i desembre de 2016, l'Oficina de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans ha documentat "nombrosos casos d'ús excessiu de la força; assassinats; desaparicions forçoses; destrucció d'habitatges i patrimoni cultural; incitació a l'odi; obstrucció de l'accés a atenció mèdica d'urgència, aliments, aigua i mitjans de subsistència; violència contra les dones, i una restricció severa del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió, així com la participació política".

Per a Hatice Kamer, en l'escenari actual la solució del conflicte queda "molt lluny". Hi influeixen molts factors, tant interns com externs. D'una banda, com suggeria al juny la investigadora de la Universitat de Lleida Özgür Günes Öztürk, pensar en la pau esdevé "una il·lusió" si el "col·lapse democràtic" es consolida a Turquia. De l'altra, la geopolítica jugarà un paper fonamental en el desenvolupament del conflicte. Com assenyala Kamer, també "la solució de la qüestió kurda dependrà dels equilibris a l'Orient Mitjà".

Destrucció a la província de Diyarbakır, al gener de 2016.
Fotografia: AFP.

Entrevista

Com valores la situació de periodistes i mitjans a Turquia després de l'intent de cop d'Estat?
Per desgràcia, la situació no és prometedora. Un total de 169 periodistes*, entre els quals molts kurds, estan empresonats. Més de 200 mitjans de comunicació han estat clausurats per decret llei i molts periodistes han estat processats. Molts altres han hagut de fugir a l'estranger. Alguns dels principals periodistes continuen informant a través de canals de notícies d'Internet. Lamentablement, els periodistes que comuniquen notícies sobre l'oposició són vinculats a una organització terrorista.

Protesta a Istanbul, el passat mes de maig, contra la repressió de periodistes a Turquia.
Fotografia: Ozan Kose/AFP.

Quin és el rol de l'Associació de Periodistes del Sud-est de Turquia?
És una organització professional que forma part de la Federació de Periodistes de Turquia. Té 40 anys d'experiència i compta amb uns 230 membres, periodistes que treballen a la regió i que han hagut de fer front a molts problemes al llarg dels últims dos anys (atacs, detencions, etc.). L'entitat treballa per oferir solucions legals i professionals als seus membres. De tant en tant, es coordina amb altres organitzacions del país per lluitar contra la manca de llibertat de premsa i la pressió que reben els periodistes, però no funciona com a organització de drets humans. Se situa entre els principals mitjans de comunicació i els mitjans de l'oposició per intentar trobar un equilibri i comunicar a la regió. Ara bé, és discutible fins a quin punt ho aconsegueix.

Vas ser detinguda a Şirvan a finals de novembre, acusada d'haver donat suport al PKK a través de la teva informació. El 17 de novembre hi va haver un accident en una mina. Uns deu dies després, s'havien recuperat els cossos de deu treballadors i en quedaven sis sota terra. Es va dir que aquests no podrien recuperar-se, i això va fer enfadar les famílies. Jo volia fer una notícia dels últims esdeveniments. Aquell dia, però, la primera dama, Emine Erdoğan, i el ministre d'Energia, Berat Albayrak (gendre del president), van visitar la zona. Algunes organitzacions de premsa havien estat informades de la visita, però jo no ho sabia. Els ministres prenen ara més mesures de seguretat quan vénen, i les famílies van ser apartades del lloc de l'accident. Per descomptat, van reaccionar.
Jo estava entrevistant els pares dels treballadors, prenent notes i fent fotografies. Com que no m'havia acreditat, i els va semblar que tenia actituds sospitoses, vaig ser detinguda per una unitat antiterrorista. Segons la nova legislació, amb una justificació raonable et poden arrestar a tot arreu i en qualsevol moment. Sota l'estat d'emergència, pots estar detingut fins a 30 dies; jo ho vaig estar durant dos dies.

Treballes per a diferents mitjans estrangers. Et sents protegida per aquests vincles internacionals?
Sens dubte, les organitzacions per a les quals treballo van influir en el meu alliberament. Ara bé, no sempre tenen el mateix impacte. El cas del periodista de Die Welt Deniz Yüce gairebé ha provocat una crisi diplomàtica entre Turquia i Alemanya, però encara està detingut. El president i altres càrrecs del govern acusen els periodistes estrangers de ser espies, cosa que fa molt difícil la feina dels periodistes que treballem per a organitzacions estrangeres. A tothom se li aplica un patró de culpabilitat. Formes part d'un dels mitjans de l'oposició turca? Vol dir que estàs vinculat al FETÖ. Ets kurd? Estàs lligat al PKK. Aquestes acusacions també són un obstacle per a la teva feina.

* Aquesta entrevista es va realitzar al juny del 2017.

+ informació:
https://twitter.com/HaticeKamer

HATICE KAMER

FELIPE MORENO (ESPANYA)

"Des del cop d'Estat de 1936 i fins la mort del dictador al 1975 hi va haver un pla sistemàtic de persecució, execució i desaparició dels opositors polítics."

L'activista Felipe Moreno és una de les veus que lluita a casa nostra contra l'oblit que proposen els qui parlen d'una Transició modèlica. Veí de Santa Coloma de Gramenet, és portaveu de la Xarxa Catalana i Balear de Suport a la Querella Argentina. És, de fet, un dels centenars de querellants que busca justícia, a l'altra banda de l'Atlàntic, per a les víctimes de la dictadura.

Moreno va ser detingut el 13 d'octubre de 1975 a l'Alcàsser de Segòvia, quan era militant antifranquista i formava part del PCE (m-l). Va ser traslladat a la Direcció General de Seguretat, on va ser cruelment torturat, entre altres per l'agent conegut com ***Billy el Niño***. A dia d'avui, l'activista continua patint les seqüeles d'aquelles pallisses. Deu dies després, el 25 d'octubre, va ser traslladat a la presó de Carabanchel, on va estar incomunicat fins a principis de desembre. Va sortir de la presó a mitjans de 1976, en plena Transició.

A més de la seva tasca de defensa de la memòria històrica, Moreno s'ha mobilitzat a favor del poble sahrauí "des del moment en què va començar la seva lluita per la independència", explica. En aquest sentit, es declara internacionalista i defensor del dret a l'autodeterminació dels pobles.

Passar comptes amb la pròpia història

El passat mes de juny va commemorar-se el 40è aniversari de les primeres eleccions democràtiques després del franquisme. En el seu discurs al Congrés, el rei Felip VI va pronunciar, per primer cop, una paraula que fins aleshores la Casa Reial havia evitat utilitzar: dictadura. Era un gest carregat de significat, com confirmarien després fonts del palau de La Zarzuela a eldiario.es. Arribava amb dècades de retard, però finalment arribava.

El mateix dia, el monarca va condecorar l'exministre Rodolfo Martín Villa, en el marc de l'homenatge als diputats que van participar en les Corts constituents. El reconeixement va aixecar una sonada polèmica. Martín Villa, titular de les carteres de Relacions Sindicals i d'Interior durant la Transició, acumula un historial controvertit. Al 1977, per exemple, va atorgar la Medalla de Plata al Mèrit Policial al torturador franquista Antonio González Pacheco, també conegut com a *Billy El Niño.*

Les commemoracions del darrer 15 de juny exemplifiquen la manca de voluntat política que continua assegurant, a dia d'avui, la impunitat dels qui van perpetrar crims contra la humanitat durant la dictadura. Aquesta "desmemòria", instal·lada en bona part de la classe dirigent des de l'arribada de la democràcia, ha impulsat les víctimes a buscar veritat, justícia i reparació fora de l'Estat espanyol.

El 14 d'abril del 2010, familiars de víctimes i associacions socials i de drets humans argentines i espanyoles van interposar una querella davant d'un jutjat penal d'Argentina pels delictes de genocidi i/o crims de lesa humanitat comesos a Espanya pel règim franquista entre el 17 de juliol de 1936 i el 15 de juny de 1977. Com expliquen des del web de la Xarxa Catalana i Balear de Suport a la Querella Argentina, la iniciativa es basa en el principi de jurisdicció o justícia universal, pel qual els tribunals de justícia de qualsevol país poden actuar quan s'han comès crims que, per la seva gravetat, afecten i ofenen la comunitat internacional.

Fotografia: Xarxa Catalana i
Balear de Suport a la Querella Argentina.

La querella va donar origen a la causa 4591/10, instruïda per la jutgessa María Servini. El procés es troba actualment en fase d'investigació. Segons Felipe Moreno, un dels centenars de querellants que participen en la causa, l'Estat espanyol "està posant totes les dificultats i traves, legals i il·legals, per impedir-ne el desenvolupament". En la mateixa línia, el periodista Juan Miguel Baquero parlava l'any passat del "boicot" d'Espanya a la querella: "El govern regateja cada pas de la jutgessa Servini en la persecució dels crims de la dictadura. Amb dues jugades mestres: la suposada prescripció dels delictes i l'aplicació de la Llei d'Amnistia del 77."

Ascensión Mendieta, amb una imatge dels seus pares.
Fotografia: Uly Martín.

Malgrat els obstacles, les víctimes han aconseguit alguns èxits en els darrers temps. Gràcies a la querella argentina, Ascensión Mendieta va poder recuperar la primavera passada, després d'una intensa lluita, les restes del seu pare. La mateixa intervenció arqueològica va permetre desenterrar també les restes òssies de 50 víctimes més.

A Catalunya, el Parlament ha anul·lat enguany, de manera unànime, els prop de 64.000 processos judicials motivats per causes polítiques d'entre 1938 i 1978. La Generalitat, a més, ha elaborat per a aquest 2017 un pla d'actuació que preveu recuperar 42 fosses comunes a tot el territori.

Són fites en un camí que encara es preveu llarg, però que per a Felipe Moreno és imprescindible. "Els pobles que no coneixen la seva història no comprenen el present ni el controlen", adverteix l'activista.

Fotografia: Generalitat de Catalunya.

Entrevista

Com comença a involucrar-se en la querella argentina?
És la continuació de la meva oposició al franquisme. Quan vam constatar l'intent fallit del jutge Garzón en la petició de justícia de les famílies de les víctimes de l'aixecament feixista contra la Segona República (període 1936-1952), vam comprendre que en aquest Regne no hi havia cap possibilitat d'aconseguir ni justícia ni reparació. Tampoc no hi havia manera que es reconegués la veritat de tot el que va passar entre 1936 i 1978. Un grup de persones que havíem patit la repressió amb tortures i empresonaments en el darrer període del franquisme vam unir-nos a aquests familiars en la recerca de justícia, sobre la base del dret a la justícia universal.

Com va viure la mort de Franco des de la presó?
Vaig assabentar-me'n perquè vaig sentir crits i xivarri dels altres presos. De fet, ja hi havia hagut un silenci estrany durant la nit. El xivarri es va anar definint i diferenciant entre els presos polítics i els socials. Aquests últims es preguntaven si tindrien indults. Els crits dels presos polítics eren més concrets, i es dirigien als qui estàvem en cel·les d'aïllament. També hi va haver un canvi en l'actitud dels funcionaris. Uns estaven agressius, temorosos de què passaria, i altres intentaven tenir un tracte més suau per si hi havia un canvi radical. Però això va durar pocs dies.

Va sortir de la presó a mitjans de 1976.
La meva detenció i ordre de presó es basaven en el Decret Llei de Prevenció del Terrorisme, d'agost de 1975. Franco el va signar quan ja estava greument malalt. Va ser derogat a principis de 1979, cosa que confirma que va ser creat per assegurar la Transició i reprimir tots els qui ens hi oposàvem. La seva lectura hauria de ser obligatòria en totes les organitzacions polítiques que es fan dir democràtiques, perquè permet entendre aquell període.
Als qui estàvem condemnats en base a aquesta norma, van acordar deixar-nos en llibertat condicional sota fiança; havíem de fixar la nostra residència i presentar-nos als jutjats cada 15 dies. La situació va durar fins a començaments del 1979, igual que la norma que ens aplicaven. Ja tenien la Transició assegurada, les organitzacions polítiques adormides i els seus dirigents com a diputats.

Vivim en un país sense memòria?
Sí. El concepte de memòria històrica és molt ampli i té molts matisos, en funció de qui l'interpreta. De vegades, és contrari a la mateixa història. La Llei de Memòria Històrica (Llei 52/2007), per exemple, no fa referència a l'aixecament contra un Estat nascut en unes eleccions democràtiques i consolidat en comicis posteriors, de 1931 a 1936. Presenta una lluita entre iguals, i això distorsiona els fets. En l'àmbit cultural o acadèmic, són molts els discursos vagues o tergiversats. També hi ha veus que neguen o calumnien fets provats i verificats. Un altre aspecte és la passivitat i l'obstrucció de moltes institucions de l'administració pública. Han hagut de ser les famílies de les víctimes o les mateixes víctimes qui han pres la iniciativa per abocar llum pública als fets, investigant aquest període, escrivint què va passar en pobles i ciutats, i revisant arxius moltes vegades ocults a la població, amb molta voluntat però pocs recursos.

+ informació:
http://xarxaquerellarcontrafranquismo.blogspot.com.es

VALDÊNIA PAULINO (BRASIL)

"Els drets humans són el passaport dels qui viuen en la pobresa per a ser reconeguts com a éssers humans i ciutadans."

"Vaig veure i vaig viure moltes injustícies. La indignació i l'esperança de canviar aquella situació va ser el que em va inspirar". Així explica l'advocada i activista Valdênia Paulino per què va començar a treballar, des de molt jove, en la defensa dels drets humans. Va créixer a Sapopemba, un barri perifèric de São Paulo que, "a més de ser molt pobre, era molt violent". Amb 14 anys, ja donava classes d'alfabetització a la seva comunitat.

Al llarg de la seva trajectòria, Paulino ha participat en la creació de diverses organitzacions. Al 1987, va ajudar a posar en marxa una casa d'acollida per a noies que volien deixar la prostitució. Poc després va impulsar el Centre de Defensa pels Drets de la Infància i l'Adolescència (CEDECA) de Sapopemba, entitat que actualment presideix. Al 2001, va col·laborar també en l'establiment del Centre de Drets Humans de Sapopemba (CDHS), on ara imparteix formació per a educadors socials, joves de diversos barris perifèrics i grups de dones.

El seu compromís li ha comportat nombroses amenaces i assetjament constant. Al 2008 va haver de deixar São Paulo. Primer va passar sis mesos a Espanya i després va traslladar-se a l'Estat de Paraíba, on va ocupar el càrrec de defensora del poble per a qüestions policials. També d'allà va haver de marxar de manera precipitada. A l'abril del 2015 va retornar a São Paulo, on ara resideix.

Drets precaris a les perifèries del Brasil

El 17 d'abril de 2016 la cambra baixa brasilera va donar llum verda a l'*impeachment* de la presidenta Dilma Rousseff. S'iniciava un procés, interpretat des dels moviments socials com un cop d'Estat, que acabaria situant al capdavant del país al líder del Partit del Moviment Democràtic de Brasil, Michel Temer.

Des d'aleshores, el nou executiu ha impulsat diverses iniciatives que podrien tenir un impacte negatiu en els drets humans, com adverteix Amnistia Internacional. N'és un exemple la reforma constitucional que imposa un sostre de despesa pública per als propers 20 anys i que perjudica les inversions en educació, salut i altres àmbits. El canvi de rumb del govern pot, doncs, contribuir a erosionar uns drets ja de partida precaris i difícilment garantits per a una part significativa de la població.

El progrés social i econòmic del Brasil durant les darreres dues dècades no ha beneficiat igualment tots els sectors. Com subratllava l'any passat la directora d'Oxfam Brasil, Katia Maia*, el país "combina les característiques de novena economia mundial amb problemes no resolts a les ciutats pel que fa a la renda, l'habitatge digne, la mobilitat, la seguretat, etc.". Són les persones afectades per aquests problemes les que han de guanyar-se, dia a dia, drets formalment reconeguts. Moltes habiten les perifèries de les grans ciutats, i fan evident que "la posició social és també espacial", com suggeria Maia.

En aquestes zones, i també en el si de comunitats tradicionals i rurals, l'advocada Valdênia Paulino ha desenvolupat al llarg dels anys la seva tasca de defensa dels drets humans. Són territoris on "la policia tracta a la població que viu en situació de pobresa com a enemiga, que ha de ser dominada per al treball servil i combatuda com a ésser social", en paraules de Paulino. L'activista denuncia patrons sistemàtics d'abús: joves negres i persones pobres que són abordats per la policia perquè es consideren

Fragment d'un vídeo del CEDECA de Sapopemba.

sospitosos; dones víctimes de violència que són responsabilitzades de les agressions que pateixen; gent sense recursos que és condemnada a penes de presó arbitràries; violacions de drets humans que no són investigades i queden impunes, etc.

Una de les cares més crues de la violència institucional que combat Paulino s'expressa en xifres de morts. El darrer *Atlas da violência* de l'Institut de Recerca Econòmica Aplicada (IPEA) i el Fòrum Brasiler de Seguretat Pública (FBSP) adverteix de la "continuïtat de la crisi en la seguretat pública, que s'ha anat agreujant en els darrers anys". L'estudi reflecteix "la incapacitat i la manca de compromís de l'Estat brasiler per planificar, proposar i executar polítiques penals i en l'àmbit de la seguretat pública mínimament racionals, efectives i que garanteixin els drets de ciutadania". Només durant el 2015 es van registrar gairebé 60.000 homicidis a tot el país.

Els homicidis, com la riquesa, no es distribueixen de manera uniforme. La població jove i negra és la que registra taxes més alarmants. Però tant la vulneració del dret a la vida com altres vulneracions de drets fonamentals no queden engolides pel silenci. Juntament amb la Valdênia Paulino, són nombroses les veus que s'aixequen per denunciar la negligència de l'Estat i reclamar el respecte dels drets més bàsics. En són un exemple els col·lectius de mares amb fills impunement assassinats. Elles, com tants altres, han decidit transformar el seu dolor en lluita col·lectiva.

* Le Monde Diplomatique Brasil, Centro de Estudos da Metropole, Oxfam Brasil. *Cada vez mais desigual?*. Abril de 2016.

Entrevista

Has rebut nombroses amenaces a causa del teu activisme. En quina situació et trobes?
La meva situació i la d'altres defensors de drets humans és, en general, molt delicada. Ara hi ha un silenci estrany. No estem patint un atac frontal, però la nostra organització ha estat envaïda dos cops des de principis d'any. Una de les vegades va entrar un home amb una arma i va preguntar on era la gent. Va endur-se diners, però només 400 reals; és curiós perquè teníem més diners i altres objectes de valor. En l'altra ocasió, nosaltres no hi érem i van emportar-se documents. Personalment, estic preocupada perquè faig seguiment de casos importants contra la policia, contra un diputat estatal involucrat en temes de tortura, etc.

Des del CEDECA, denuncieu les violències que pateixen els infants i adolescents de les perifèries.
Denunciem tot tipus de violència, però principalment la institucional, que s'expressa sobretot en quatre àrees: l'educació, el lleure, la formació professional i la seguretat. En l'àmbit de l'educació, denunciem la discriminació social i racial a les escoles, així com la falta de places. En el lleure i la cultura, la manca de polítiques públiques. En la formació professional, l'absència d'oportunitats perquè els joves de les faveles es preparin per al món laboral. I pel que fa a la seguretat, denunciem la violència policial: execucions sumàries, destrucció de documents personals per part de la policia, tortures, etc. La situació és tan greu que fins i tot els polítics conservadors ja admeten el genocidi contra la joventut negra i pobra del país.

Fotografía: CEDECA de Sapopemba.

Fragment d'un vídeo del CEDECA de Sapopemba.

Com és la formació sobre drets humans que ofereix el CDHS?

Organitzem diverses activitats, tallers en escoles, festivals de música, elaborem manuals, etc. L'objectiu és donar a conèixer als treballadors de les faveles i altres comunitats com funcionen les institucions de l'Estat on viuen, quin procés històric els ha situat en la pobresa, els drets que han estat conquerits pel poble treballador, els camins que s'han de seguir per fer-los efectius i els instruments existents per denunciar les violacions de drets.

Al 2015 vam crear l'Escola de Ciutadania de Sapopemba. Funciona amb professors voluntaris, entre els quals hi ha fiscals, jutges, la delegada de la policia, professorat universitari, líders de moviments socials, periodistes, etc. Les classes es fan en centres comunitaris, en esglésies i a la seu del CDHS.

Fotografia: arquisp.org.br.

Amb el CDHS, has aconseguit celebrar audiències públiques per a la comunitat a Sapopemba.

Vam posar-les en marxa per trencar la distància immoral que s'establia entre les autoritats i la comunitat. Aquesta nova metodologia s'aplica seguint diversos passos. Primer, s'articula la població i els seus lideratges socials, i se seleccionen els problemes que es volen abordar. Després, s'identifiquen socis que puguin donar-hi suport i es tramita la petició de compareixença a l'audiència, fonamentant-la en la llei. El dia de l'audiència, però abans que comenci, es porta les autoritats a caminar pel territori perquè en coneguin els camins i carrerons, la gent i els seus recursos. L'audiència se celebra sempre en forma de cercle, per tal que les autoritats se situïn entre el poble. Les persones de la comunitat parlen al principi i al final.

+ informació:

https://www.facebook.com/profile.php?id=100004100476044

https://www.facebook.com/CedecaSapopemba

http://cedecasapopemba.org.br

LORELLA PRAELI (ESTATS UNITS)

Fotografia: The Hill.

"El meu somni és que els immigrants puguin viure amb dignitat, amb respecte i sense por."

L'activista Lorella Praeli és una de les cares més conegudes del moviment de defensa dels drets de les persones migrades als Estats Units, especialment de les més joves. Quan tenia dos anys, un accident de trànsit va provocar que li amputessin la cama dreta, un cop dur que tindria grans repercussions en la vida de Praeli. Va ser una de les raons que va portar la seva família, peruana d'origen, a traslladar-se als Estats Units quan l'activista tenia deu anys, amb l'objectiu d'aconseguir un millor tractament mèdic.

Quan cursava secundària, Praeli va involucrar-se en campanyes contra l'assetjament escolar. L'activista, que havia estat ella mateixa víctima d'aquest fenomen, va compartir la seva història amb joves estudiants, en una experiència que faria que s'adonés del "poder de la narrativa personal", en paraules de Praeli. Més endavant, en prendre consciència de la seva condició d'indocumentada, va començar a participar activament en el moviment dels ***DREAMers.***

Al 2012 va ser designada directora de Polítiques i Activisme de l'organització United We Dream. Va ocupar aquest càrrec fins al 2015, quan la candidata demòcrata Hillary Clinton va fitxar-la per a la seva campanya. En l'actualitat, treballa com a directora de Polítiques d'Immigració i Campanyes a la Unió Americana per les Llibertats Civils (ACLU).

El somni dels *DREAMers*

Als Estats Units resideixen aproximadament 11 milions de persones indocumentades. Entre elles hi ha centenars de milers de joves, que van arribar al país sent menors d'edat, en la majoria de casos acompanyant els seus pares, i que hi han crescut considerant-lo com a propi. Quan, després d'anys d'escolarització, els arriba el moment d'accedir a la universitat, de buscar una feina o de treure's el carnet de conduir, molts d'ells prenen consciència a passos accelerats de les implicacions que té la seva situació administrativa. Són *DREAMers*: joves estrangers amb drets limitats en el país en el qual han construït la seva vida.

Els *DREAMers* serien els beneficiaris d'una proposta legislativa anomenada DREAM Act, presentada per primer cop al Congrés nord-americà l'any 2001. L'acrònim de *Development, Relief and Education for Alien Minors* (Desenvolupament, Alleujament i Educació per a Menors Estrangers) remet inevitablement a la idea del somni americà, al país de les oportunitats de creixement personal i prosperitat econòmica. La finalitat de la DREAM Act, que no s'ha pogut aprovar a nivell federal malgrat les diverses modificacions de què ha estat objecte al llarg dels anys, era definir un mecanisme perquè infants i joves sense papers que havien crescut als Estats Units poguessin accedir a la ciutadania.

En paral·lel als successius avenços i retrocessos de la DREAM Act, a mitjans de la dècada passada va començar a augmentar el grau de mobilització dels qui treballaven per la defensa dels drets de les persones indocumentades. Com expliquen des de la xarxa United We Dream, que aglutina més de 100.000 joves immigrats, va ser aleshores quan van sorgir grups d'estudiants en diferents Estats del país que reclamaven accés a l'educació superior i a la ciutadania. El moviment va començar a agafar cada cop més força i a adquirir més visibilitat, a mesura que els *DREAMers* celebraven cerimònies de graduació i altres actes públics per "sortir de les ombres", segons l'expressió que ells mateixos utilitzen.

Fotografia: United We Dream.

L'any 2012 es va produir un punt d'inflexió en els èxits aconseguits pels *DREAMers*. L'Administració Obama va impulsar el programa DACA, que evita la deportació de joves indocumentats que compleixen una sèrie de condicions, entre les quals hi ha l'arribada als Estats Units abans dels 16 anys o la residència continuada al país des de mitjans del 2007. Els beneficiaris de DACA, a més, tenen accés a un permís de treball.

Ara bé, el llegat de l'expresident nord-americà en matèria migratòria també inclou fracassos. Obama no va aconseguir tirar endavant el seu projecte de reforma migratòria i, durant els vuit anys del seu mandat, va deportar al voltant de tres milions de persones indocumentades.

L'arribada de Donald Trump a la Casa Blanca, al gener del 2017, ha incrementat encara més la situació d'inseguretat d'aquest col·lectiu. L'acció de govern s'està desenvolupant en consonància amb una campanya electoral basada en l'explotació de la por i l'aposta per la intransigència.

Topa, això sí, amb la resistència d'un moviment fort i organitzat, format per milers de persones que treballen intensament perquè es reconeguin els drets de les persones sense papers. L'activista Lorella Praeli es mostra convençuda que ho aconseguiran: "Només és qüestió de temps", afirma.

Fotografia: United We Dream.

Entrevista

Vas viure durant 14 anys sense papers als Estats Units. Quines van ser les principals dificultats?
D'una banda, tenia problemes pràctics; per exemple, no podia tenir permís de conduir o viatjar. De l'altra, estar indocumentada em va plantejar problemes d'identitat. Quan vaig prendre consciència de la meva situació, em vaig adonar de la distància que em separava de la resta de persones del meu entorn. Vaig començar a sentir por com mai abans, i a preguntar-me com devia sentir-se la meva mare, si jo ho vivia d'aquella manera. També em feia molta vergonya el fet de no tenir papers; crec que això va ser el més important.

Quins han estat els principals èxits aconseguits pels *DREAMers*?
Un dels èxits més importants ha estat canviar la cultura d'aquest país i la vida dels joves *somiadors*. En el meu cas, el canvi va ser molt ràpid. Quan vaig començar a participar en el moviment, vaig passar de tenir molta vergonya a sentir-me molt orgullosa, perquè vaig entendre que aquella era la meva realitat i que havia de lluitar per la meva causa i explicar la meva història. En termes generals, el moviment ha transformat la manera com es viu el fet de ser una persona indocumentada.
També s'ha aconseguit influir en el debat públic sobre immigració, que abans estava definit únicament per veus contràries. Hem tingut un impacte en la narrativa pública. Finalment, hi ha hagut diversos èxits en l'àmbit de les polítiques públiques. A nivell estatal, per exemple, s'ha facilitat l'accés als estudis universitaris per als *DREAMers*. A nivell federal, destaca sens dubte el DACA, que ha canviat més de 800.000 vides.

Com vas viure la campanya de les eleccions presidencials?
Va ser fantàstic, em vaig sentir privilegiada. Es va visibilitzar la importància de tenir persones amb diferents experiències, que poden influir en la política d'una manera més personal. Jo podia parlar de la immigració des d'un altre punt de vista, perquè ho havia viscut, i podia preveure millor l'impacte que una mesura tindria en la comunitat.
Vaig haver d'estudiar molt ràpid com funciona el vot llatí als Estats Units. No es tracta d'un sector monolític: hi ha moltes diferències regionals, segons el país d'origen, la generació de què es tracta, l'edat, etc. Vaig aprendre molt, i sento que vam marcar una diferència en aquesta campanya.

Fotografia: Carolyn Kaster / AP.

Com queda la defensa dels drets de les persones indocumentades després de la victòria de Trump?
Estem en un dels moments més difícils que com a moviment i com a població hem viscut en aquest país. No tenim només una batalla, en tenim múltiples, en tots els temes imaginables vinculats a la immigració.
Les últimes setmanes han estat molt dures*, i és fàcil veure-ho amb només tres exemples. En primer lloc, deu Estats encapçalats per Texas han enviat una carta demanant a Trump que elimini el programa DACA, i advertint-li que si el 5 de setembre no ho ha fet passaran a una estratègia de litigi. En segon lloc, el govern federal ha anunciat que utilitzarà les dades de les famílies que acullen menors sense papers (*sponsors*), moltes de les quals estan formades per gent indocumentada, per arrestar aquestes persones i imputar-los càrrecs penals per col·laboració amb el tràfic de persones. Per últim, la Cambra de Representants ha acollit dues propostes contràries a la immigració.
Són només tres exemples. Vivim atac rere atac. Trump va utilitzar la immigració com la narrativa més forta de la seva campanya, i ara el seu executiu busca criminalitzar la població indocumentada.

*Aquesta entrevista va realitzar-se a mitjans de juliol de 2017.

+ informació:
https://twitter.com/lorellapraeli

Defensors dels drets humans convidats que estan empresonats o en llibertat condicional als seus països d'origen a causa del seu activisme

VICTOIRE INGABIRE UMUHOZA (RUANDA)

"No vull veure cap més ruandès assassinat pel seu origen ètnic, religiós, regional o polític. No vull veure cap més ruandès buscant asil a l'estranger, o vivint en campaments improvisats per tot Àfrica o sent caçat com un animal en els països veïns. Vull un poder judicial independent i una maquinària estatal que sigui fidel a una causa, una nació, i ja no a un individu o una organització política. Vull una Ruanda on hi hagi un Estat de dret i igualtat d'oportunitats econòmiques. Aquest és el meu somni."

La Victoire Ingabire és una líder política ruandesa. Presideix les Forces Democràtiques Unides (FDU – Inkingi), una coalició que aglutina els partits de l'oposició ruandesa, formats tant per membres de la diàspora (a Europa, Estats Units i Canadà) com per residents a Ruanda. Les seves activitats polítiques s'han centrat en la promoció dels principis de l'Estat de dret, les llibertats democràtiques i l'apoderament de les dones a Ruanda.

Després de passar 16 anys a l'exili als Països Baixos, Ingabire va decidir retornar al seu país d'origen i presentar-se com a candidata per les FDU-Inkingi a les eleccions que s'havien de celebrar l'agost del 2010. Al gener d'aquell any, va aterrar a l'aeroport de Kigali i va visitar el Memorial del Genocidi a Gisozi. Allà, va pronunciar un discurs en què va demanar el reconeixement del patiment de totes les víctimes del genocidi, sense distinció ètnica ni de nacionalitat. El contingut d'aquest discurs, contrari a la ideologia del partit que governa el país des de l'any 2000 (el Front Patriòtic Ruandès), va precipitar la seva detenció i empresonament en els mesos posteriors.

Al 2012 va ser declarada culpable de conspiració terrorista contra les autoritats del país i negació del genocidi, i va ser sentenciada a 8 anys de presó. L'any següent, el Tribunal Suprem va augmentar la condemna a 15 anys. Diverses institucions polítiques, organismes internacionals i ONG han denunciat reiteradament que ha estat víctima d'un judici polític.

Ingabire ha recorregut el seu cas davant el Tribunal Africà de Drets Humans i dels Pobles, amb seu provisional a Arusha. Ruanda ha acceptat la jurisdicció d'aquest tribunal i, a més, al gener del 2013 va signar i dipositar una declaració que permetia a individus i ONG presentar-hi casos. Amb l'objectiu de dificultar el procés d'Ingabire, Kigali va intentar retirar aquesta declaració al febrer del 2016. No obstant això, al juny d'aquell any el Tribunal Africà va anunciar que, si bé era possible la retirada, requeria 12 mesos d'antelació. A més, va dictaminar que ni el cas d'Ingabire ni altres afers pendents se'n veurien afectats.

Kigali va apostar aleshores per un canvi d'estratègia. Després d'exercir fortes pressions per aconseguir un resultat favorable en el litigi, l'Estat ruandès no va presentar-se al judici celebrat el passat 22 de març. En una carta dirigida al Tribunal Africà, l'executiu de Paul Kagame va qüestionar-ne la imparcialitat.

Petició

Paul Kagame, President of the Republic of Rwanda
Office of the President
53 KG 7 Ave, Kigali, Rwanda

Senyor President,

Voldria manifestar la meva preocupació per l'empresonament de Victoire Ingabire, presidenta del partit de l'oposició FDU-Inkingi, i l'augment de la seva condemna a 15 anys per part del Tribunal Suprem. Organismes internacionals com les Nacions Unides, Amnistia Internacional o Human Rights Watch han denunciat tant la falta de transparència durant el judici com les motivacions polítiques que hi havia al darrere. També han alertat de la intimidació de què són objecte els grups d'oposició i la limitació de les seves activitats.

El dret a la llibertat d'opinió i expressió està reconegut a escala internacional per la Declaració Universal de Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics –al qual Ruanda va accedir al 1975– i la Carta Africana de Drets Humans i dels Pobles, de la qual forma part el seu país.

Per aquest motiu, demano l'alliberament immediat de Victoire Ingabire Umuhoza, així com la resta de presos polítics, ja que tota societat democràtica ha de respectar els partits de l'oposició i les veus dissidents. Igualment, sol·licito la revisió de la llei de 2008 que criminalitza la "ideologia genocida" en termes molt ambigus, que dilueixen els límits de la llibertat d'expressió.

ABDULHADI ALKHAWAJA (BAHRAIN)

"L'edifici 10 de la presó de Jaw ha passat a ser conegut com l'edifici de la tortura, i he sentit personalment els crits de les víctimes. El tipus de tortura que he sentit en els darrers mesos és el pitjor des del 2011, i les violacions que han ocorregut en els darrers temps són indescriptibles."

Carta oberta de l'Abdulhadi Alkhawaja dirigida a l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans, des de la presó de Jaw, el 10 de maig de 2015.

L'Abdulhadi Alkhawaja és un destacat defensor dels drets humans de Bahrain. És cofundador del Centre de Drets Humans de Bahrain (BCHR) i excoordinador regional de Front Line Defenders, una organització que treballa per protegir els defensors i defensores de drets humans en situació de risc. També és fundador del Centre de Drets Humans del Golf (GCHR).

Després de passar gairebé dues dècades a l'exili, va tornar a Bahrain amb la seva família a principis de la dècada passada. L'arribada al poder de Hamad bin Issa Al Khalifa va obrir una petita finestra d'esperança per a una reforma política, judicial i econòmica, que incloïa una invitació a activistes i líders polítics perquè retornessin al país. El pas dels anys, però, va deixar clara la manca de voluntat política per avançar cap a una societat més democràtica.

La Primavera Àrab va arribar a Bahrain al febrer de 2011. Alkhawaja, que havia desenvolupat un intens activisme en defensa dels drets humans, també va participar-hi.

Va ser detingut el 9 d'abril d'aquell any, quan una quinzena d'homes emmascarats van colpejar-lo fins a deixar-lo inconscient, segons recull un informe de l'ONG Freedom Now. El 22 de juny va ser condemnat a cadena perpètua pel Tribunal de Seguretat Nacional, un tribunal militar; aquesta sentència va ser confirmada posteriorment per un altre tribunal militar.

Un observador d'Amnistia Internacional, present en una de les sessions d'apel·lació, el 6 de setembre de 2012, va concloure que no es podia presentar davant del tribunal cap prova que acredités que Alkhawaja havia comès un delicte o participat en actes violents. L'ONG considera que tant Alkhawaja com dotze activistes més, condemnats en el mateix procés, no van tenir un judici just. Tots ells són, segons Amnistia Internacional, presos de consciència.

Durant el seu empresonament, Alkhawaja ha estat incomunicat i durament maltractat i torturat. Se li ha impedit rebre un tractament mèdic adequat, tant pel que fa als seus problemes de sucre com, més recentment, de visió. De fet, segons informen des del BCHR, l'activista ha perdut completament la visió de l'ull dret durant les hores de llum diürna, i pateix mals de cap a la zona dreta del cap. A més, durant la primavera passada Alkhawaja va dur a terme una nova vaga de fam, en aquest cas de 24 dies, que va posar en risc la seva vida. L'activista protestava per l'enduriment de les condicions a què són sotmesos els presos de Jaw, a qui es restringeix tant l'atenció mèdica com el contacte amb altres reclusos i amb el món exterior, incloses les famílies.

Una de les seves filles, la Maryam Alkhawaja, va ser detinguda diverses vegades entre l'agost i el setembre del 2014. Una altra filla, la Zaynab Alkhawaja, també ha estat empresonada en diferents ocasions. Després de passar un any a la presó per demanar la llibertat del seu pare, va ser alliberada al febrer del 2014. De nou, el 14 de març del 2016 la Zaynab va ser detinguda a casa seva i traslladada a la presó, juntament amb la seva filla de 15 mesos. Va ser condemnada a tres anys de presó per haver trencat una fotografia del rei Hamad bin Issa Al Khalifa. El 31 de maig del 2016, les autoritats judicials van suspendre la sentència i la Zaynab va ser posada en llibertat per "raons humanitàries".

La Maryam Alkhawaja va participar l'any 2015 en el projecte *Ciutats Defensores dels Drets Humans*.

Petició

His Majesty the King of Bahrain
Shaikh Hamad bin Issa Al Khalifa
Office of His Majesty the King
P.O. Box 555
Rifa'a Palace, al-Manama, Bahrain

Sa Majestat,

Li escric per manifestar-li la meva preocupació per la situació del defensor de drets humans Adulhadi Alkhawaja, empresonat i condemnat a cadena perpètua l'any 2011 pel Tribunal de Seguretat Nacional de Bahrain, juntament amb 12 persones més.

Abdulhadi Alkhawaja i els altres defensors de drets humans són presos de consciència, i per això li demano que els posi en llibertat immediatament i sense condicions, ja que estan empresonats únicament pel seu legítim exercici pacífic dels drets a la llibertat d'expressió, d'associació i de reunió, drets reconeguts internacionalment.

Així mateix, li demano que ordeni una investigació imparcial sobre les denúncies de tortura i altres maltractaments d'Abdulhadi Alkhawaja, que se'n facin públics els resultats i que es posin els responsables a disposició judicial.

Donat el delicat estat de salut d'Abdulhadi Alkhawaja i la greu malaltia oftalmològica que pateix, li demano que se li garanteixi l'atenció mèdica necessària.

OMID KOKABEE (IRAN)

"Els científics són responsables de la seva feina i el seu impacte en la societat i el futur de la humanitat, igual que una mare protegeix la seva criatura i se sent responsable a l'hora d'educar-la correctament. Els científics tenen la responsabilitat de rebutjar la cooperació amb qualsevol projecte que sigui nociu per a la societat."

Carta de l'Omid Kokabee per a l'acceptació del Premi a la llibertat i la responsabilitat científiques de 2014, atorgat per l'AAAS.

L'Omid Kokabee va néixer al 1982 i forma part de la minoria turcmana i sunnita de l'Iran. Entre el 2007 i el 2010, va treballar a l'Institut de Ciències Fotòniques, un centre capdavanter en la investigació amb làsers situat al campus de Castelldefels de la Universitat Politècnica de Catalunya. Allà va començar el seu doctorat, que pensava acabar a la Universitat de Texas, a Austin, on va traslladar-se a finals del 2010. No obstant això, el 30 de gener del 2011 va ser detingut a l'aeroport de Teheran, en el marc d'un viatge al seu país per visitar la família.

Al maig del 2012 va ser condemnat a deu anys de presó, amb acusacions d'espionatge, "enriquiment il·legal" i "col·laboració amb un govern hostil" (el dels Estats Units). La sentència arribava després de 15 mesos d'empresonament a la presó d'Evin. El judici va ser retransmès a través de la televisió oficial iraniana, cosa que constitueix una violació del seu dret a la presumpció d'innocència. A més, se li va negar el dret de comptar amb un advocat fins al judici, i no es van presentar proves contra ell, més enllà de les seves relacions públiques i perfectament conegudes amb institucions acadèmiques nord-americanes.

Segons va explicar ell mateix en una carta oberta l'any 2013, Kokabee havia estat convidat diverses vegades a treballar en projectes militars i d'intel·ligència des de l'any 2005. Entre les ofertes, hi havia una feina a la Universitat Malek Aixtar (un centre creat pel règim als anys 80 i que duu a terme investigació militar), una beca doctoral de l'Organització de l'Energia Atòmica de l'Iran (AEOI) i la invitació a presentar propostes a l'Organització de les Indústries de Defensa (DOI).

A l'octubre del 2014, el Tribunal Suprem iranià va anul·lar la sentència condemnatòria contra Kokabee i va remetre la causa al Tribunal d'Apel·lació de Teheran perquè se celebrés un nou judici. Malauradament, al gener del 2015 el Tribunal d'Apel·lació va rebutjar els arguments del Suprem i va tornar a condemnar el científic a deu anys de presó.

Mentre estava empresonat, Kokabee va continuar estudiant i fent recerca. Va arribar a ser convidat a conferències científiques celebrades a Iran, tot i que mai no va aconseguir permís per assistir-hi. També a la presó va desenvolupar diversos problemes de salut, entre els quals un càncer renal, que només es va detectar quan ja es trobava en un estat avançat.

El 22 d'abril de 2016 va ser sotmès a una operació per extirpar-li un ronyó. Després de la intervenció, se li va atorgar un permís mèdic perquè pogués recuperar-se. Posteriorment, a finals d'agost, el president de la Magistratura va aprovar una decisió de la Sala 36 del Tribunal d'Apel·lació de Teheran que concedia la llibertat condicional a Kokabee. L'activista s'ha beneficiat així d'una disposició del Codi Penal Islàmic que deixa en mans dels jutges la decisió de concedir la llibertat condicional a presos condemnats a un màxim de deu anys que hagin complert més d'una tercera part de la pena.

El cas de l'Omid Kokabee ha aixecat una onada de protesta i solidaritat internacional. La Societat Física Americana (APS) li ha concedit el Premi Sakharov 2014 "pel valor mostrat en rebutjar l'ús dels seus coneixements de física per treballar en projectes que considerava perniciosos per a la humanitat, enfrontant-se a pressions físiques i psicològiques extremes". També ha rebut el Premi a la llibertat i la responsabilitat científiques de 2014, atorgat per l'Associació Americana per l'Avenç de la Ciència (AAAS). Amnistia Internacional, que l'ha considerat un pres de consciència, va aconseguir reunir milers de signatures per reclamar el

seu alliberament, entre les quals les de 31 guardonats amb el Premi Nobel de Física. A Catalunya, el Consell de Govern de la UPC va aprovar al maig del 2016 una declaració institucional de solidaritat amb l'Omid Kokabee.

Petició

Excmo. Sr. D. Mohammad Hassan Fadaifard
Embajador extraordinario y plenipotenciario de la
República Islámica de Irán en España
Embajada de la República Islámica de Irán
Calle Jerez, 5
28016 Madrid

Senyor Ambaixador,

Li escric per mostrar la meva preocupació per la situació del físic iranià Omid Kokabee, que es troba en llibertat condicional després d'haver passat més de cinc anys a la presó. Kokabee va ser condemnat a deu anys de presó sobre la base de càrrecs que el mateix Tribunal Suprem del seu país ha rebatut. L'ONG Amnistia Internacional l'ha considerat un pres de consciència, condemnat únicament per la seva negativa a treballar en projectes militars a l'Iran i la seva vinculació intel·lectual legítima amb institucions acadèmiques estrangeres.

Per això, li demano que:

Tot i que l'Omid Kokabee es troba actualment en llibertat condicional, sigui posat en llibertat immediatament i sense condicions, ja que és un pres de consciència, reclòs únicament per l'exercici pacífic del seu dret a la llibertat d'expressió i associació.

Garanteixin que continua rebent l'atenció mèdica que necessita fora de la presó.

ILHAM TOHTI (MINORIA UIGUR, XINA)

Fotografia: Amnistia Internacional.

"Sempre he seguit un camí digne i pacífic. M'he servit únicament de la ploma i el paper."

L'Ilham Tohti és un intel·lectual i activista uigur que ha dedicat les darreres dues dècades a intentar construir ponts entre la seva comunitat i la població d'ètnia *han*, cada cop més present a la regió xinesa de Xinjiang. Va néixer el 1969 a Artush, una ciutat propera a la frontera amb el Kirguizistan, i amb només 16 anys va creuar el país per continuar els estudis a Beijing. Amb el temps, va esdevenir professor d'Economia a la Universitat de Minzu, situada a la capital del país.

A mitjans dels anys 90 va començar a escriure sobre el conflicte que es viu a Xinjiang, la seva terra d'origen, i les vulneracions sistemàtiques de drets de què és objecte la seva comunitat, el poble uigur. Els uigurs conformen una ètnia turca, de religió musulmana sunnita, amb una llengua i una cultura pròpies. La relació entre els uigurs i les autoritats xineses s'ha caracteritzat, des de fa més de mig segle, pels abusos de poder i la repressió de qualsevol dissidència.

El moment en què l'Ilham Tohti va començar a parlar d'aquest conflicte va coincidir amb una reactivació de les reivindicacions uigurs de caràcter separatista. En el context de la caiguda de la Unió Soviètica i l'accés de les repúbliques de l'Àsia Central a la independència, les tensions van intensificar-se. Des d'aleshores, s'han anat repetint periòdicament cicles d'incidents violents.

Entre 1999 i 2003, les autoritats xineses van prohibir a l'Ilham Tohti la possibilitat de donar classes; també van fer impossible que publiqués en espais que fins aleshores li eren habituals. L'activista va apostar per Internet: al 2006, va engegar Uyghurbiz.net, un web que tenia com a objectiu promoure el diàleg sobre la qüestió uigur entre els *xinesos* han i els mateixos uigurs.

L'any 2009, en el marc de l'esclat de violència que va viure Xinjiang, Tohti va publicar al seu web noms de persones d'ètnia uigur detingudes, assassinades o desaparegudes. Això li va comportar diverses setmanes de detenció. En els anys següents, passaria diversos períodes sota arrest domiciliari. Al 2013, les autoritats de Beijing van impedir-li sortir del país per viatjar als Estats Units.

La seva detenció va arribar el 15 de gener de 2014. La policia va endur-se'l de casa i, segons Amnistia Internacional, no va donar cap informació a la família durant els cinc mesos següents. Se sap que durant deu dies no li van subministrar cap aliment, i que va estar vint dies seguits amb els peus encadenats. El 23 de setembre va ser condemnat a cadena perpètua per "separatisme", una demanda amb la qual l'Ilham Tohti mai no s'havia identificat.

El seu cas ha aixecat una onada de suport internacional, tant d'institucions com d'acadèmics i organitzacions de la societat civil. L'octubre passat, Ilham Tohti va rebre el premi Martin Ennals, un guardó atorgat per deu ONG internacionals (entre les quals hi ha Amnistia Internacional, Human Rights Watch o Front Line Defenders) que reconeix la tasca de defensors i defensores dels drets humans.

Ciutats Defensores dels Drets Humans va fer-se ressò de la situació que viu el poble uigur en la seva darrera edició. L'any passat, el projecte va comptar amb la participació de la Rebiya Kadeer, també uigur i actualment a l'exili als Estats Units.

Petició

President
Xi Jinping Guojia Zhuxi
The State Council General Office
2 Fuyoujie
Xichengqu, Beijingshi 100017
República Popular de la Xina

Excel·lència,

Li escric per manifestar-li la meva preocupació per la situació del defensor de drets humans Ilham Tohti, empresonat i condemnat a cadena perpètua l'any 2014 per un suposat delicte de "separatisme" a Xinjiang, una causa amb la qual el senyor Tohti mai no s'ha identificat. En el marc de la seva detenció inicial no es va donar cap informació a la família durant cinc mesos i se sap que va passar dies sense rebre cap aliment, circumstàncies que es poden considerar tortura i tracte inhumà d'acord amb el dret internacional general.

Així mateix, el dret a la llibertat d'opinió i expressió està reconegut a escala internacional per la Declaració Universal de Drets Humans i el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, del qual és signatari la República Popular de la Xina.

El senyor Tohti és un pres de consciència, i per això li demano que el posi en llibertat immediatament i sense condicions, ja que està empresonat únicament per promoure el diàleg entre la comunitat uigur i la comunitat *han* a la regió xinesa de Xinjiang.

Així mateix, li demano que ordeni una investigació imparcial sobre els maltractaments soferts pel senyor Ilham Tohti, que se'n facin públics els resultats i que es posin els responsables a disposició judicial.

Què estan fent els defensors dels drets humans que han participat prèviament en el projecte?

2016

Essam Daod

Amb l'ONG Humanity Crew, ofereix suport psicològic a les persones refugiades en situació de crisi, principalment a Grècia. L'organització treballa ara en el desenvolupament d'una aplicació mòbil que permeti prestar ajuda a distància i de manera més senzilla. A més, en el darrer any l'ONG ha dut a terme diferents campanyes de sensibilització i ha impulsat diverses iniciatives de recerca, amb universitats i altres entitats, per tal de millorar l'atenció psicològica que reben les persones refugiades.

Marcelline Nyiranduwamungu

La Xarxa Internacional de Dones per la Democràcia i la Pau (RifDP), que Nyiranduwamungu va representar l'any passat a *Ciutats Defensores dels Drets Humans*, continua fent el seguiment del cas de la ruandesa Victoire Ingabire Umuhoza, presonera política des del 14 d'octubre de 2010. Al març, la RifDP va concedir el Premi Victoire Ingabire per la Democràcia i la Pau a Bénédicte Kumbi Ndjoko (RDC), Anjan Sundaram (Índia), David Himbara (Ruanda) i Alain De Brouwer (Bèlgica). L'acte d'entrega del guardó va comptar amb la presència de l'eurodiputada Rosa Estaràs.

Rebiya Kadeer

La seva lluita al capdavant del Congrés Mundial Uigur (WUC) i la Fundació Internacional Uigur pels Drets Humans i la Democràcia (IUHRDF) continua plenament activa. A principis d'any, Kadeer va intentar de nou viatjar a Taiwan, però les pressions externes van fer que finalment cancel·lés la visita. A l'abril, va publicar un article al web de la IUHRDF en què expressava la seva preocupació per l'interès de l'empresa Frontier Services Group (presidida pel fundador de Blackwater) en impulsar els seus negocis a la Xina.

Esperanza Huayama

Les víctimes d'esterilitzacions forçades del Perú continuen reclamant veritat, justícia i reparació. Després que l'any passat la fiscal Marcelita Gutiérrez arxivés la seva denúncia, el moviment de dones treballa ara en la recerca de suport internacional. D'una banda, s'intenta pressionar el fiscal superior Luis Landa, que ha de pronunciar-se sobre la qüestió. De l'altra, es busca aconseguir un suport adequat per a la defensa de les dones. La primavera passada, Huayama va viatjar al Regne Unit per denunciar el cas davant la societat civil.

Jeison Castaño (Jeihhco)

El grup C15, del qual forma part el Jeihhco, va llençar a principis d'any l'àlbum *Irse*. Aquest recull de deu cançons fa un repàs a tot el recorregut del grup. "És un resum d'allò que som i allò que fem com a artistes i com a gestors de la Comuna 13", va explicar el raper a *El Colombiano*. El Jeihhco va tornar a visitar Europa la primavera passada. A Madrid, va participar al Fòrum mundial sobre les violències urbanes i va actuar al festival Cosmocastiza de Lavapiés.

Sandra Zambrano

El seu compromís amb el col·lectiu LGTBI i amb les persones infectades pel VIH es manté ferm. La primavera passada, en una conversa amb la secció llatinoamericana de la federació sindical UITA, Zambrano va reiterar els elevats nivells de violència i d'impunitat que pateixen tant la seva organització, APUVIMEH, com les persones en defensa de les quals treballa l'entitat. Zambrano es va mostrar també crítica amb la Comissió Interamericana de Drets Humans, pel que considera una manca de suport de l'organisme cap a les seves denúncies.

Zaina Erhaim

Continua sent la coordinadora de projectes a Síria de l'Institute for War and Peace Reporting (IWPR) i informant sobre què passa en aquest país. La passada primavera va liderar una delegació de dones sirianes en una visita als Estats Units, on van compartir les seves experiències amb representants polítics i periodistes. També va intervenir al Festival Internacional de Periodisme de Perugia, a Itàlia, per explicar què vol dir ser periodista a Síria. El documental *Velvet Revolution*, estrenat al mes de març, recull entre altres la seva història.

Victor Ochen

L'impulsor de l'African Youth Initiative Network (AYINET) treballa activament en la construcció de pau al seu país. A principis d'any va rebre el Premi de la pau i la reconciliació atorgat per les ambaixades francesa i alemanya a Uganda. En rebre el guardó, Ochen va recordar que més de 10.000 víctimes directes de la guerra han rebut cirurgia reconstructiva gràcies a AYINET. Al mes de març, va fer d'àrbitre a la Copa del Món dels Objectius Mundials; al maig, va intervenir com a orador al Fòrum Econòmic Mundial sobre Àfrica.

2015

Pare Pedro Pantoja

Continua oferint suport i acompanyament als qui intenten creuar la frontera entre Mèxic i els Estats Units de manera irregular. La seva tasca li ha comportat diverses amenaces, procedents del crim organitzat que es beneficia del tràfic de migrants. Al gener, va expressar en una entrevista a la Cadena Ser la seva preocupació per l'escenari que dibuixa l'arribada de Donald Trump a la Casa Blanca. Al juny, l'Hotel Colonial San Miguel, de Saltillo, va homenatjar la seva trajectòria en defensa dels drets humans.

Helena Maleno

El col·lectiu Caminando Fronteras, del qual forma part l'Helena, va presentar al mes de maig l'informe "Tras la frontera", que recull les experiències de les comunitats migrants en les fronteres espanyoles. La investigació informa de 388 morts documentades en les rutes cap a Espanya entre setembre de 2015 i desembre de 2016. Durant l'últim any, Maleno també s'ha implicat amb el projecte editorial "Compromiso", una col·lecció sobre periodisme social; es preveu que participi en el primer llibre de la sèrie, dedicat a la violència contra les dones.

Andrés Krakenberger

Després que el Tribunal Suprem de Florida anul·lés l'any passat el judici de l'any 2000 en què Pablo Ibar va ser condemnat a mort, l'Associació contra la Pena de Mort Pablo Ibar, de la qual Krakenberger és portaveu, ha estat preparant la repetició del procés. A finals de maig, es va llençar una campanya de micromecenatge per recaptar al voltant de 350.000 euros, xifra que permetria garantir una defensa adequada en el nou judici. Es calcula que la repetició del judici podria començar durant la primera meitat de 2018.

Ruth Mumbi

El seu compromís amb la defensa dels drets de les persones més vulnerables a Kenya es manté plenament vigent. Mumbi continua apoderant i mobilitzant les comunitats amb menys recursos. La mort del seu germà, Kamau Mwangi, a mans de la policia el passat mes d'abril va reforçar encara més el seu convenciment sobre la necessitat de lluitar contra la impunitat i a favor del dret a la vida i la justícia social. Al maig, va participar en una trobada internacional de defensors de drets humans al Carter Center d'Atlanta, als Estats Units.

Yolanda Oquelí

La Cort Constitucional de Guatemala va confirmar al maig la suspensió de l'activitat del projecte miner al qual s'oposa el moviment de resistència pacífica de La Puya, en el qual ha participat activament la Yolanda Oquelí. La decisió judicial es va basar en la manca de consulta a les comunitats locals per part del Ministeri d'Energia i Mines durant el procés d'autorització de les activitats extractives. Malgrat la sentència, les amenaces contra Oquelí han continuat. De fet, l'activista s'està plantejant la possibilitat de sortir de Guatemala i marxar a un lloc segur per a ella i la seva família.

Maryam Alkhawaja

És una de les veus que denuncien amb més força les vulneracions de drets humans que es produeixen tant a Bahrain com en altres països del Golf. La primavera passada va ser designada membre de la junta directiva del Fons d'Acció Urgent per als drets de les dones. També forma part de la junta del Servei Internacional per als Drets Humans i és assessora de diverses ONG. Aquest 2017 ha participat al Festival Internacional de Periodisme de Perugia, com la Zaina Erhaim, i ha assistit a una trobada internacional de defensors de drets humans al Carter Center d'Atlanta, com la Ruth Mumbi.

2014

Issa Amro

Des de finals de 2016 està sent jutjat per un tribunal militar israelià. Se l'acusa de càrrecs que, segons Amnistia Internacional, no tenen cap fonament i estan únicament relacionats amb la seva feina com a defensor dels drets humans. Mentre espera la resolució del judici, continua denunciant les vulneracions de drets que es produeixen als Territoris Ocupats, especialment a la seva ciutat, Hebron. El seu cas ha rebut suport internacional durant aquest 2017, en què s'han complert 50 anys d'ocupació israeliana.

Meir Margalit

A l'Institut Van Leer, lidera el grup de recerca sobre Planificació i construcció a Jerusalem Est, que inclou professionals palestins i israelians de diverses disciplines. Margalit continua formant part del Center for Advancement in Peace Initiatives (centrat en la defensa dels drets humans a la ciutat de Jerusalem) i dels consells editorials del *Palestine - Israel Journal* i del portal web *Sinpermiso*. Al juny, va visitar Mataró amb motiu de la 20a Nit de la Solidaritat de la ciutat, i va pronunciar la conferència "Els drets humans en l'era postmoderna: la pau a Israel-Palestina".

Diego Quiroga

Continua treballant des de l'ACOOC en la protecció, divulgació i defensa del dret a l'objecció de consciència al servei militar a Colòmbia. Quiroga explica que, des de la seva participació a *Ciutats Defensores dels Drets Humans*, "el moviment d'objectors i objectores ha aconseguit desestabilitzar el reclutament il·legal", realitzat a través de batudes. A més, destaca que gràcies a la tasca d'incidència que s'ha dut a terme s'ha arribat a discutir públicament la necessitat d'eliminar el servei militar obligatori i implementar un servei social alternatiu.

Chema Caballero

Una campanya de micromecenatge duta a terme entre l'estiu i la tardor de l'any passat va permetre a l'ONG Zerca y lejos publicar el llibre *Edjengui se ha dormido. Del victimismo al activismo de los pigmeos bakas*. Caballero hi explica la història del poble baka, expulsat de la selva de Camerun i en risc de desaparèixer. L'activista continua coordinant l'ONG DYES i escrivint en publicacions com *Mundo Negro Digital* i el blog "África no es un país", vinculat al diari *El País*. En aquest últim, es va fer ressò al febrer de l'augment del nombre d'infants soldat al continent africà.

Txema Urkijo

Durant l'últim any ha estat assessorant el Comissionat de la Memòria Històrica de Madrid, que ha impulsat l'eliminació de 52 noms de carrers franquistes a la ciutat. El seu compromís amb la construcció de pau es manté igualment viu. A finals de l'any passat va passar per Sant Cugat per acompanyar la projecció del documental *Glencree* (2013), que explica la història d'una reunió al 2007 entre cinc víctimes d'ETA i cinc del GAL i grups d'extrema dreta. Al juny, va assistir a Barcelona a la commemoració dels 30 anys de l'atemptat d'Hipercor.

Caddy Adzuba

Continua treballant a Radio Okapi i denunciant les vulneracions de drets humans que es produeixen en el marc de l'extracció de minerals per a la fabricació de telèfons mòbils i altres dispositius electrònics. Al maig va participar a Bogotà al seminari internacional "Dones i mitjans en processos de pau". A finals de l'any passat, l'Agència Asturiana de Cooperació al Desenvolupament va dedicar la campanya "No hi haurà pau sense les dones" a fer visible el paper de les dones com a constructores de pau a la República Democràtica del Congo; Adzuba en va ser una de les protagonistes.

2013

Estela de Carlotto

En una entrevista publicada a *El País* al gener, va afirmar: "Tinc 86 anys, estic cansada i camino amb bastó. Però he continuar perquè falten centenars de néts." El seu compromís es va manifestar amb força a principis de maig, quan el Tribunal Suprem de Justícia argentí va dictar una controvertida sentència que feia aplicable una llei (coneguda com a 2x1) que permetia reduir el còmput de presó a un exrepressor condemnat per tortures i desaparicions. Carlotto va assegurar aleshores que Abuelas de Plaza de Mayo treballaria en una "denúncia feroç" per revertir la sentència.

Alma Mašić

Dirigeix la Youth Initiative for Human Rights (YIHR) a Bòsnia i Hercegovina, des d'on promou la implicació del jovent en la construcció de pau. A través d'YIHR, Mašić participa a més en el projecte europeu Memory Lab, una plataforma que impulsa la recuperació de la memòria històrica. L'activista també ha expressat durant aquest últim any el seu compromís amb els drets humans a nivell internacional: al desembre va signar un manifest contra la repressió a Turquia i al març en va signar un altre per reclamar que els genocides ruandesos deixin de ser impunes a Europa.

Doris Rivera

Continua treballant per a la defensa dels drets humans amb les organitzacions DHOC i ANZORC. El 7 de maig va ser víctima d'una agressió a la seva finca a Vistahermosa, al departament del Meta. Cap a les 19:30 h, dos homes encaputxats van encanonar els membres de la seva família i els seus escortes (assignats a Rivera per la Unitat Nacional de Protecció), els van obligar a tombar-se al terra i van cridar frases contra l'activista. Els encaputxats van abandonar la finca vora les 23:00 h. Fins les 04:15 h de la matinada, Rivera no va ser traslladada a un lloc segur.

Buscarita Roa

Manté la seva intensa tasca en defensa de la memòria a Argentina. Al març, per exemple, va viatjar al nord-est del país per participar en la Setmana de la Memòria de Posadas. Des d'allà, va explicar: "El grup d'*abuelas* al qual jo represento és cada vegada més petit, la majoria han marxat i en quedem molt poques, però tenim el relleu dels néts que estem trobant." Precisament, va ser la seva néta, Claudia Poblete, qui va acompanyar-la la tardor de l'any passat a la cerimònia en què una escola de Bariloche va adoptar el nom d'"Abuelas de Plaza de Mayo".

Claudia García Giraldo

Des del seu exili a Espanya, continua alçant la veu per denunciar les vulneracions de drets humans que es produeixen a Colòmbia. Ha participat, per exemple, en un festival de cinema i drets humans i com a guia de l'exposició fotogràfica World Press Photo a València. García Giraldo ha aconseguit reagrupar tota la família a l'Estat espanyol i treure-la d'un context de perill. No obstant això, lamenta la manca de reconeixement per part de l'Estat colombià, durant tot el procés de pau, de la situació que viuen els qui han hagut de deixar el país. "Colòmbia és una nació a l'exili", subratlla.

Idagja Lachgare

Continua defensant els drets de la població sahrauí. En l'últim any, ha col·laborat en diverses ocasions amb la Fundació Sàhara Occidental d'Extremadura: al desembre va participar en la commemoració del 68è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans i al maig va intervenir en un col·loqui a Olivenza. La situació al Sàhara Occidental no ofereix perspectives optimistes. Com recull Human Rights Watch, les autoritats marroquines reprimeixen sistemàticament qualsevol demanda d'autodeterminació i han expulsat diversos visitants estrangers vinculats a la defensa dels drets humans.

Marco Antonio Arana

Arana és, des de 2016, congressista del Frente Amplio por Justicia, Vida y Libertad. És a més portaveu parlamentari d'aquesta organització política, una coalició de partits, entitats i moviments socials de tendència progressista i ecologista. La primavera passada, el Jutjat d'Investigació Preparatòria de la província de Celendín (Cajamarca) va arxivar el procés penal contra Arana i altres dirigents camperols per presumpte delicte d'usurpació agreujada al voltant del projecte miner Conga.

James Torh

Forma part, des del 2010, de la Comissió Nacional Independent de Drets Humans (INHRC) de Libèria, que té com a funció promoure i protegir els drets humans al país. Al març, va assistir a la inauguració del memorial de Du-Port Road, dedicat a les víctimes del conflicte armat que Libèria va patir entre 1989 i 2003. En l'acte, Torh va subratllar que la construcció d'aquest monument reflecteix el compromís de l'administració d'Ellen Johnson Sirleaf amb la pau, la reconciliació i el desenvolupament de la societat de Libèria.

@ciutatsddhh

#ciutatsddhh

Ciutats Defensores dels Drets Humans

http://ciutatsdretshumans.cat

Organitzen:

FONS CATALÀ DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

CEAR Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

IDHC Institut de Drets Humans de Catalunya

INSTITUT CATALÀ INTERNACIONAL PER LA PAU

Participen:

Ajuntament de Barberà del Vallès

Ajuntament de Castelldefels

Ajuntament del Prat de Llobregat

Ajuntament d'Esplugues

Ajuntament de Gavà

Ajuntament de Girona

Ajuntament de Granollers

Ajuntament de Molins de Rei

Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Ajuntament de SantCugat

Ajuntament de Sant Joan Despí

Ajuntament Sant Vicenç dels Horts

Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

Ajuntament de Terrassa

Ajuntament de Viladecans

Col·laboren:

Diputació Barcelona

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Casa América Catalunya

Fòrum de Síndics i Síndiques Defensors i Defensores Locals de Catalunya